

Notat

Frikommuneforsøg 2016-2020

En status på forsøg, evalueringsdesign og
implementeringsforhold – februar 2018

Ulf Hjelmar & Niels Ejersbo

*Frikommuneforsøg 2016-2020 – En status på forsøg, evalueringsdesign
og implementeringsforhold – februar 2018*

© VIVE og forfatterne, 2018

Projekt: 11257

E-ISBN: 978-87-7119-494-4

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVE blev etableret den 1. juli 2017 efter en fusion mellem KORA og SFI. Centeret er en uafhængig statslig institution, som skal levere viden, der bidrager til at udvikle velfærdssamfundet og den offentlige sektor. VIVE beskæftiger sig med de samme emneområder og typer af opgaver som de to hidtidige organisationer.

Forord

Regeringen og KL blev i kommuneøkonomiaftalen for 2016 enige om at igangsætte et nyt frikommuneforsøg i perioden 2016-2020. Målet med frikommuneforsøget er at tilvejebringe ny viden og praktiske erfaringer, der kan bidrage til effektiviseringer, forenklinger og bedre styring i kommunerne.

Frikommuneforsøget er organiseret under en række temaer, hvor udvalgte kommuner får mulighed for at afprøve nye måder at varetage de kommunale opgaver på. Der er udvalgt otte frikommunenetværk med hvert sit overordnede tema. I alt 44 kommuner indgår i frikommunenetværkene¹. En oversigt over netværk, frikommuner og overordnede temaer fremgår af bilag 1.

I dette notat gives en kort status på frikommuneforsøgene. Der fokuseres på forsøgenes status, overvejelserne omkring evaluering af forsøgene samt overvejelser omkring implementeringen af forsøgene. Notatet indeholder en kort overordnet status på det samlede frikommuneforsøg samt en kort statusgennemgang af hvert enkelt frikommunenetværk og netværkenes frikommuneforsøg.

Formålet med notatet er at give et overblik over frikommuneforsøget 2016-20. Dette kan bl.a. give deltagerne i frikommuneforsøget en mulighed for at få inspiration og kontakt på tværs af de enkelte forsøg og frikommunenetværk. Derudover giver det øvrige interessenter på området et overblik over frikommuneforsøget.

Ulf Hjelmar og Niels Ejersbo

Februar 2018

¹ I frikommunenetværket om "Nye samarbejdsformer på det somatiske akutområde" deltager Lyngby-Taarbæk Kommune dog ikke længere i frikommuneforsøgene i netværket.

Indhold

Forord	3
Overordnet status	6
Ansøgte og godkendte forsøg	6
Temaer i frikommuneforsøget	6
Sektorområder og formål med frikommuneforsøgene	7
Evalueringsdesign	7
Implementering af forsøgene	8
1 En mere fleksibel og effektiv beskæftigelsesindsats	9
1.1 Status på forsøg	9
1.2 Evalueringsdesign	11
1.3 Status på implementeringsforhold	15
2 Billige boliger og fleksible boligløsninger	18
2.1 Status på forsøg	18
2.2 Evalueringsdesign	20
2.3 Status på implementeringstiltag	21
3 Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde	22
3.1 Status på forsøg	22
3.2 Evalueringsdesign	23
3.3 Status på implementeringsforhold	27
4 Børn som vores vigtigste ressource	28
4.1 Status på forsøg	28
4.2 Evalueringsdesign	30
4.3 Status på implementeringsforhold	31
5 Nye samarbejdsformer på det somatiske akutområde	33
5.1 Status på forsøg	33
5.2 Evalueringsdesign	33
5.3 Status på implementeringsforhold	35
6 Sammenhængende indsatser på tværs af sektorområder	36
6.1 Status på forsøg	36
6.2 Evalueringsdesign	37
6.3 Status på implementeringsforhold	38
7 Én plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren	40
7.1 Status på forsøg	40
7.2 Evalueringsdesign	41
7.3 Status på implementeringsforhold	43
8 Øget borgerinvolvering og samskabelse	44

8.1	Status på forsøg.....	44
Bilag:	Oversigt over frikommunenetværk	46

Overordnet status

Den overordnede status på frikommuneforsøget 2016-2020 er, at alle otte frikommunenetværk har fået ansøgt om frikommuneforsøg. Syv frikommunenetværk har fået godkendt frikommuneforsøg og er aktive frikommuner. Et frikommunenetværk – ”Øget borgerinvolvering og samskabelse” – har ikke nogle aktive frikommuneforsøg, hvilket bl.a. skyldes, at flere af netværkets ansøgninger om frikommuneforsøg ikke har krævet særskilt lovhjemmel, men har kunnet gennemføres inden for eksisterende lovgivning.

Ansøgte og godkendte forsøg

I alt er der blevet ansøgt om 107 frikommuneforsøg. Regeringen vil søge at imødekomme i alt 79 frikommuneforsøg. Der er blevet ansøgt om frikommuneforsøg i tre runder. Godkendte frikommuneforsøg fra ansøgningsrunde 1, som krævede særskilt lovhjemmel, er lovgivningsmæssigt trådt i kraft 1. juli 2017. Tilsvarende er godkendte frikommuneforsøg fra ansøgningsrunde 2 lovgivningsmæssigt trådt i kraft 1. januar 2018, mens godkendte frikommuneforsøg fra ansøgningsrunde 3 – forudsat Folketingets opbakning – lovgivningsmæssigt forventes at træde i kraft 1. juli 2018. I notatet gives en oversigt i hvert netværk i forhold til, hvor langt det enkelte forsøg er i forhold til lovgivningen.

Der er forholdsvis *store forskelle* mellem de enkelte frikommunenetværk i forhold til antallet af ansøgte og godkendte forsøg. I frikommunenetværket omkring ”En mere fleksibel og effektiv beskæftigelsesindsats” er der således 19 igangværende og godkendte forsøg, mens der eksempelvis i netværket omkring ”Øget borgerinvolvering og samskabelse” ikke er blevet imødekommet nogen egentlige frikommuneforsøg. Forsøgene i dette netværk har kunnet gennemføres inden for den eksisterende lovgivning eller er blevet imødekommet ved generelle lovændringer på området og kan dermed ikke betragtes som egentlige frikommuneforsøg.

Temaer i frikommuneforsøget

Frikommuneforsøgene er organiseret under en række temaer. Hvert frikommunenetværk centrerer således sine frikommuneforsøg inden for et overordnet tema, fx ”Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde”.

Det er forskelligt, hvordan de enkelte netværk arbejder med temaerne. I frikommunenetværket omkring ”En plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren” er der et klart defineret tema, og de enkelte forsøgshjemler indgår som dele af et samlet overordnet forsøg. Et eksempel på en anden tilgang ser man i eksempelvis frikommunenetværket omkring ”Sammenhængende indsatser på tværs af sektorområder”, hvor man har valgt at arbejde med helt adskilte typer af forsøg inden for et bredt formuleret tema.

Nogle frikommunenetværk har således valgt at arbejde med et fælles overordnet tema med delprojekter under dette tema, mens andre frikommunenetværk har valgt at arbejde med en række forskellige frikommuneprojekter uden en klar tematisk sammenhæng mellem forsøgene.

Sektorområder og formål med frikommuneforsøgene

Frikommuneforsøgene dækker tilsammen en lang række sektorområder, herunder beskæftigelse og integration, boligområdet, socialområdet, sundhed og ældre samt børne- og ungeområdet.

Inden for de enkelte frikommunenetværk (fx "En mere fleksibel og effektiv beskæftigelsesindsats") er der eksempler på frikommuneforsøg, som har delvist overlappende formål. På tværs af de enkelte frikommunenetværk er der dog typisk en klar adskillelse af formålet med de enkelte forsøg. Der er dog særligt tre områder, hvor de enkelte frikommunenetværk har forsøg, som er helt eller delvist overlappende på tværs af de enkelte frikommunenetværk:

- Forsøg med tilkøbsydelse (§ 83 i serviceloven) udføres i to frikommunenetværk: "Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde" og "Sammenhængende indsatser på tværs af sektorområder".
- Forsøg med udvidet kommunal anvisning til private udlejningsboliger kan udføres i to frikommunenetværk: "Flere billige boliger og fleksible boligløsninger" og "Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde".
- Forskellige forsøg med velfærdsteknologiske løsninger, der er delvist overlappende, udføres i to frikommunenetværk: "Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde" og "Sammenhængende indsatser på tværs af sektorområder".
- På beskæftigelsesområdet er der forsøg med delvist overlappende overordnede formål i to frikommunenetværk: "En mere fleksibel og effektiv beskæftigelsesindsats" og "En plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren".
- På børne- og ungeområdet er der forsøg med delvist overlappende overordnede formål i to frikommunenetværk: "Børn som vores vigtigste ressource" og "En plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren".

Evalueringsdesign

I forhold til evalueringen af frikommuneforsøgene er der nogle klare fælles træk i den evalueringstilgang, som de enkelte frikommunenetværk har lagt til grund for deres evalueringstilgang. Frikommunenetværkene benytter sig således langt overvejende af virkningsevaluering, der indbefatter en opstilling af en forandringsteori og et fokus på målopfyldelse på baggrund af den opstillede forandringsteori. I forhold til frikommuneforsøg I (2012-15) er der klare indikationer på generelt mere ambitiøse evalueringstilgang.²

Det er på nuværende tidspunkt besluttet, at der gennemføres i alt 7 eksterne evalueringer af udvalgte frikommuneforsøg. VIVE gennemfører eksterne evalueringer af forsøg omkring tilkøbsydelse, forsøgene inden for frikommunenetværket "En plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren", forsøg omkring øget fleksibilitet i forhold til børnesamtaler og børnefaglige undersøgelser, forsøg omkring flytning af borgere med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse samt forsøg omkring teknologiske hjælpemidler som supplement til pædagogisk støtte og omsorg, når borgeren ikke kan give samtykke hertil. Herudover har Statens Byggeforskningsinstitut fået til opgave at evaluere forsøg med funktionelle tilgængelighedskrav i netværket om "Billige boliger og fleksible boligløsninger". Endelig gennemfører Rambøll på vegne af det nordjyske beskæftigelsesnetværk en ekstern

² Bekendtgørelsen om evaluering af frikommuneforsøg specificerer bl.a., at evalueringstilgangen som minimum skal indeholde følgende elementer: 1) Beskrivelse af forventede resultater; 2) Beskrivelse af forsøgets målgruppe samt 3) Beskrivelse af evalueringsmetoden samt eventuelle baselinemålinger. Se i øvrigt <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=192164>

evaluering af forsøg på beskæftigelsesområdet om samtaler med forsikrede ledige samt forsøg med rehabiliteringsteam.

Implementering af forsøgene

I forhold til relevante implementeringsforhold, der kan få en betydning for forsøgenes virkninger og effekter, kan man på nuværende tidspunkt særlig pege på to forhold, der har en gennemgående karakter på tværs af de enkelte netværk:

- Frikommunenetværkene er generelt nået forholdsvis langt i overvejelserne omkring implementeringen af de enkelte forsøg, og det er en styrke i forhold til at imødekomme eventuelle barrierer for forsøgene. Eksempelvis har man i frikommunenetværket omkring "Nye samarbejdsformer på det somatiske akutområde" og frikommunenetværket omkring "Én plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren" indgående diskuteret og søgt at tage højde for eventuelle barrierer for forsøgene.
- Frikommunenetværkene oplever generelt et stort tids- og ressourcenes i forbindelse med frikommuneforsøgene. Det gælder i forhold til ansøgnings- og godkendelsesprocedurerne i forbindelse med frikommuneforsøgene, og det gælder i forhold til den organisatoriske omstilling, som er krævet i forhold til iværksættelsen af en lang række af forsøgene. Et eksempel på det sidste ses bl.a. i frikommunenetværket omkring "Børn som vores vigtigste ressource".

1 En mere fleksibel og effektiv beskæftigelsesindsats

Frikommunenetværket "En mere fleksibel og effektiv beskæftigelsesindsats, herunder også nytænkning af integrationsområdet" består af de 11 nordjyske kommuner: Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Læsø, Mariagerfjord, Morsø, Rebild, Thisted, Vesthimmerland og Aalborg kommuner. Netværket ønsker gennem afprøvning af en række regelforenklingsforsøg inden for beskæftigelses- og integrationsområdet at fremme væksten i Nordjylland. Eksempelvis ønskes det afprøvet, hvordan regelforenklinger kan frigøre ressourcer til mere optimale indsatser i forhold til lediges og sygemeldtes progression mod job og uddannelse og dermed sikre, at flere er i arbejdsstyrken. Netværket har således både en tematisk og en geografisk dimension.

1.1 Status på forsøg

Tabel 1.1 Oversigt over godkendte forsøg

Forsøg	Fritagelse fra lovgivning og formål	Status
Mikrolån	Målgruppen omfattet af mulighed for mikrolån, jf. Lov om aktiv socialpolitik § 65-67, udvides med personer, der er omfattet af målgruppen i § 2, nr. 2 i lov om aktiv beskæftigelsesindsats. Udvidelsen muliggør, at kommunen kan tilbyde en mere individuelt tilpasset indsats til en række ledige borgere, for hvem støtte til at etablere en selvstændig virksomhed er et bedre alternativ end de indsatser, de på nuværende tidspunkt er berettiget til efter LAB-lovens kapitel 10-12.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Formkrav ved lovpligtige samtaler	Frikommunerne har fået mulighed for at selv at fastlægge samtalerens form, indhold og kadence for en række målgrupper. Forsøget indebærer en fravigelse af bestemmelser i lov om aktiv beskæftigelsesindsats og bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvorefter der er fastlagt krav til det individuelle kontaktorløb samt til den individuelle jobsamtale indhold og selvbooking. Derudover også fravigelse fra § 70 d, stk. 1, 3. pkt., i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvorefter opfølgningssamtalen skal ske ved en personlig samtale med den ansatte i fleksjobbet. Endelig indebærer forsøget også fravigelse fra bestemmelser i lov om sygedagpenge, hvorefter der er fastlagt krav til kommunens opfølgning, herunder opfølgningens form og hyppighed samt aftale med sygemeldte om beskæftigelsesmål og indsats. Formålet er at indføre et mere fleksibelt og individuelt tilpasset kontakforløb, hvor der i højere grad tages afsæt i borgerens behov og situation med henblik på at øge motivation og empowerment.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Fleksibilitet i forhold til forholdskravene	Fritagelse fra LAB § 48 stk. 1, § 73 i bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats om, at der i såvel private som offentlige virksomheder skal være et rimeligt forhold mellem antallet af ansatte uden tilskud og antallet af personer i virksomhedspraktik samt ansatte med løntilskud. Målgruppen for forsøget er særligt borgere langt fra arbejdsmarkedet og virksomhedspraktikken foregår i små miljøer med et særligt fokus på trygge rammer omkring personen.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Fleksible rammer for uddannelse	Fritagelse fra LAB § 34 og § 37, stk. 1. Der gives mulighed for, at ledige kan få mere end 6 uges vejledning og opkvalificering i løbet af de første 26 ugers sammenlagt ledighed. Forsøget er særligt rettet mod borgere, som ikke har en erhvervsuddannelse uddannelse eller tilsvarende, eller borgere, som vanskeligt kan varetage arbejde inden for det område, som de er uddannet til.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Mulighed for at fremme iværksætteri for dimittender	Fritagelse fra LAB §§ 16, stk. 1, og 27, § 34, §§ 35, stk. 1, 47, stk. 1 og 2, og 52-53 i bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats Kommunerne kan fritage deltagere i et iværksætterforløb for rådighedsforpligtelse. Under iværksætterforløbet afholdes jobsamtaler med fokus på progressionen i deltagerens forretningsplan og <i>Min Plan</i> erstattes af <i>Min Iværksætterplan</i> . Der gives også mulighed for at bevilge længerevarende iværksætterforløb tidligt i ledighedsperioden.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Rehabiliteringsteam	<i>Forelæggelse af visse sager for rehabiliteringsteam i forhold til jobafklaringsforløb, fleksjob og seniorførtidspension.</i> Fritagelse fra LAB § 68 d, stk. 2, § 9, stk.	Godkendt til opstart 1.1.

Forsøg	Fritagelse fra lovgivning og formål	Status
	1 i Lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen m.v. Fritagelsen indebærer, at kommunen er fritaget for at behandle sager om det første jobafklaringsforløb i rehabiliteringsteamet, når kommunen vurderer at der alene er behov for en beskæftigelsesrettet indsats.	2018
	<i>Indhentning af LÆ265 – i tilfælde, hvor der i forvejen foreligger tilstrækkelige helbredsmæssige oplysninger og indhentning af LÆ265 i sager om jobafklaringsforløb</i> Fritagelse fra: LAB § 30a, stk. 3 og Bekendtgørelse om rehabiliteringsplan og rehabiliteringsteamets indstilling om ressourceforløb, fleksjob, førtidspension m.v. § 4 stk. 1. Kommunerne får mulighed for at forelægge en sag for rehabiliteringsteamet til vurdering af, om borgeren skal tilbydes ressourceforløb, visiteres til fleksjob eller tilkendes førtidspension uden at rekvirere en attest med den praktiserende læges vurdering af borgerens helbredsmæssige situation i forhold til at kunne arbejde, hvis de øvrige helbredsoplysninger, der foreligger hos kommunen, efter kommunens vurdering kan danne grundlag for rehabiliteringsteamets vurdering af sagen, herunder teamets vurdering af behov for skånehensyn samt hvilken indsats, der skal indgå i et ressourceforløb.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Psykologbehandling	Frikommunernes egne psykologer i jobcenteret kan tilbyde borgere egentlig psykologbehandling frem for kun coaching. Der er etableret hjemmel til psykologbehandlingen i jobcenterregi i lov om frikommuner. Det er ikke nødvendigt med fritagelser fra gældende ret for at kunne tilbyde psykologbehandling.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Differentiering i valg af lægeattester på sygedagpenge-området	Fritagelse fra Sygedagpengeloven § 11a. Der gives mulighed for, at kommunerne får mulighed for at vurdere, hvornår det er relevant at indhente LÆ285, og hvorvidt det er mere relevant at indhente journaloplysninger fra behandlende instans eller statusattester i stedet for LÆ285.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Delvis fritagelse fra uddannelsespålæg for en særlig delmålgruppe	Fritagelse fra LAB § 21b. Fritagelsen muliggør, at kommunen kan fritage unge fra uddannelsespålægget, hvis der er faglig dokumentation for, at den unge ikke varigt er i stand til at påbegynde og gennemføre en ordinær uddannelse, heller ikke på EGU niveau.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Forenkling af bevilningsgrundlaget for revalidering	Fritagelse fra Lov om en aktiv beskæftigelsespolitik § 46, jf. Lov om en aktiv beskæftigelsespolitik § 30 a stk. 3 nr. 3, samt Bekendtgørelse nr. 996 af 29. juni 2016 om rehabiliteringsplan og rehabiliteringsteamets indstilling om ressourceforløb, fleksjob, førtidspension m.v. § 4. Fritagelsen giver mulighed for at undlade at indhente LÆ265 i revalideringssager, såfremt sagen er tilstrækkeligt belyst via de eksisterende lægeakter.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Ledighedsydelse – fritagelse for revurdering efter 12 måneder inden for 18 måneder	Fritagelse fra Lov om Aktiv Socialpolitik § 74c. Fritagelsen giver mulighed for at undlade at lave revurdering efter 12 måneder på ledighedsydelse inden for 18 måneder og i stedet basere revurderingen på opfølgningssamtaler og vurdering af rådighed.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Lempede mentorregler	Fritagelse fra LAB §§ 93 og 96c. Der gives mulighed for fritagelse for ret- og pligtmentor i visse situationer, såsom svær sygdom. Ligeledes gives der mulighed for at fravige kravet om fast kontakt hver 2. uge samt mulighed for, at mentorindsatsen kun bevilges, indtil borgerne er klar til et aktivt tilbud, og ikke frem til tilbuddet kan iværksættes.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Forlængelse af ressourceforløbssager	Fritagelse fra Lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen mv. §§ 9-12. Der fritages for forelæggelse af sager om forlængelse af ressourceforløb for rehabiliteringsteamet, når indsatsen som indstillet fra rehabiliteringsteamet ikke er gennemført. Det er en forudsætning, at borgeren ønsker at forlænge forløbet.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Fritagelse fra krav om opdatering af indsatsplanens tilbud hver 6. måned ifm. ressourceforløb	Fritagelse fra Bekendtgørelse nr. 996 af 29. juni 2016 § t stk. 2. Der fritages for krav om fastlæggelse af indsatsplanens tilbud for mindst 6 måneder ad gangen.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Færre opfølgninger i relation til førtidspensionister i job med løntilskud	Fritagelse fra Lov om aktiv socialpolitik § 10 stk. 3. Der fritages fra krav om opfølgning første gang efter 6 måneder og igen efter 12 måneder.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Lempelse af forholdstalskrav ift. praktikker	Fritagelse fra Lov om aktiv beskæftigelsesindsats § 48 og § 50.	Forventes vedtaget til

Forsøg	Fritagelse fra lovgivning og formål	Status
for ledighedsydelsesmodtagere	Der fritages for forholdstalskrav for kortvarige praktikker på mellem 2-4 uger forud for en ansættelse i fleksjob for borgere, der har modtaget ledighedsydelse mindre end 18 måneder.	opstart 1.7. 2018
Fleksibelt kontaktføreløb for integrationsborgere	Frikommunerne kan tilrettelægge kontaktføreløbet for opfølgningen, og herunder fravige kravet i integrationslovens § 20, stk. 4, 1. pkt., om at de opfølgende samtaler afholdes som cv-samtaler eller som jobsamtaler. Fritagelsen giver mulighed for et mere fleksibelt og individuelt tilpasset kontaktføreløb for integrationsborgere. Det er en forudsætning, at kommunalbestyrelsen ikke delegerer sin pligt til at vejlede om rådighedspligten samt vurdere overholdelse, herunder evt. beslutning om sanktionering. Desuden skal opfølgningen fortsat følge lovens krav til indhold.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Fleksible rammer for løntilskud/jobrotation	Der gives mulighed for at give løntilskud hos offentlige arbejdsgivere og ansættelse som jobrotationsvikar hos både offentlige og private arbejdsgivere.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018

Netværket har fået afslag på følgende ansøgninger:

- Et individuelt og fleksibelt integrationsprogram
- Kommunernes frihed til selv at vælge, hvilken sundhedsfaglig rådgivning der anvendes i forbindelse med løbende sager
- Fritagelse til at gennemføre rehabiliteringsmøder ved akut fravær (en del af afsøgningen i relation til rehabiliteringsteam)
- Lempede regler for IGU
- Rehabiliteringsteam – Teamets sammensætning og afholdelse af møder
- Arbejdsmarkedserfaring for udsatte ledige
- Iværksætterier for integrationsborgere.

1.2 Evalueringsdesign

De forskellige forsøg har udarbejdet individuelle evalueringsdesign, der på forskellig vis måler virkninger og effekter af forsøgene. I forhold til evalueringen af forsøget om samtaler med forsikrede ledige har kommunerne bedt Rambøll forestå evalueringen og har ligeledes udarbejdet evalueringsdesign for dette forsøg.

De forskellige evalueringsdesign varierer med hensyn til detaljerings- og ambitionsniveau, omfanget af dataindsamling samt anvendelse af kontrolgrupper og nulpunktsmålinger. På den måde afspejler evalueringsdesignene både forsøgenes karakter og de tilgængelige datakilder samt de ressourcer, som kommunerne kan afsætte til evalueringen. Samlet er det VIVEs vurdering, at de forskellige evalueringsdesign giver mulighed for at afgøre, hvorvidt forsøgenes mål bliver mødt.

1.2.1 Mikrolån

Forsøget med mikrolån omfatter et 3 måneders vejlednings- og opkvalificeringsforløb, hvorefter der tages stilling til, om forretningsidé og budget er bæredygtigt og kan indstilles til et mikrolån. Mikrolånene er i størrelsesordenen 1.000-50.000 kr.

Der er opstillet følgende forventninger til resultater på kort og langt sigt:

- Fire vejlednings- og opkvalificeringsforløb om året
- 80 deltagere, hvor 60 bevilges mikrolån, og 45 kommer i selvforsørgelse efter endt støtteperiode

- De ledige får mulighed for at undersøge, hvorvidt deres forretningsidé er realiserbar
- Tilegnelse af nye færdigheder gennem deltagelse i opkvalificeringsforløb
- Bringe de ledige tættere på arbejdsmarkedet gennem deltagelse i forløb – uanset om det resulterer i etablering af virksomhed
- Etablering af virksomhed tilfører de ledige nye netværk og kontakter
- Kommunen opnår økonomiske gevinster.

Alle deltagerne registreres, så det er muligt at følge dem før, under og efter forløbet. Derudover foretages der målinger undervejs i forsøget.

Efter hvert vejlednings- og opkvalificeringsforløb måles følgende:

- Den lediges vurdering af forløbet – herunder, hvorvidt der er opnået nye færdigheder, som kan bruges til at udvikle forretningsidé
- Den lediges vurdering af, hvorvidt vedkommende er kommet nærmere arbejdsmarkedet.

Der laves løbende status hver tredje måned på:

- Antallet af bevilgede mikrolån fordelt på virksomhedstyper/branche
- Beløb for mikrolånsbevillinger
- Andel ledige, som bliver selvforsøgende.

Efter mikrolånsperioden afdækkes:

- Har den ledige opnået nye færdigheder, netværk og sociale kontakter?
- Oplever den ledige at være kommet tættere på arbejdsmarkedet?
- Har den ledige fået anden støtte til realiseringen af forretningsidé?

Ved forsøgets afslutning:

- Opfølgning på målepunkter i de tidligere undersøgelser, fx antal deltagere, baggrund, branche m.m.
- Antal selvforsøgende – også på længere sigt
- Antal ledige, som har måttet afvikle virksomheden; antal, som har fået gæld som følge af afvikling.

Dataindsamlingen foregår dels via registrering af deltagere (persongruppemarkering), dels via survey med de deltagende ledige.

1.2.2 Formkrav ved lovpligtige samtaler

Forsøgene i relation til formkrav ved lovpligtige samtaler sigter særligt på samtalerens indhold, form og kadence. Forventningen er, at mere fleksible rammer for samtalerne vil resultere i forøget jobeffekt af samtalerne. Det er kendetegnede for forsøgene, at kommunerne i netværket gør brug af fritagelserne på forskellig vis, hvorfor beskrivelsen af evalueringsdesign vil være forholdsvis generel. Evalueringen af forsøgene er opdelt efter målgrupper.

Forsikrede ledige

I forhold til målgruppen af forsikrede ledige laves der effektevaluering samt proces- og virknings-evaluering.

Effektevalueringen vil på baggrund af registerdata sammenligne ledige i netværkskommuner med ledige i sammenlignelige kommuner. Det gøres på en sådan måde, at det er muligt at se, om beskæftigelsesgraden for de forsikrede ledige i frikommunerne har været bedre end i sammenligningskommunerne. For at tage højde for andre påvirkninger af målgruppen, der kan være årsag til ændringer i beskæftigelsesgrad, inddrages også resultater fra case-besøg, workshops med a-kasser og survey med borgere og medarbejdere.

Foruden effektevalueringen foretages der også virkningsevaluering og procesevaluering, hvor sigtet er dels at opfange resultater ud over de direkte effekter som fx medarbejdernes og borgernes vurderinger, dels at sætte fokus på beskrivelse og vurdering af processen.

I forbindelse med virknings- og procesevalueringen gennemføres der borger-survey, medarbejder-survey, case-besøg og survey og workshops med a-kasser.

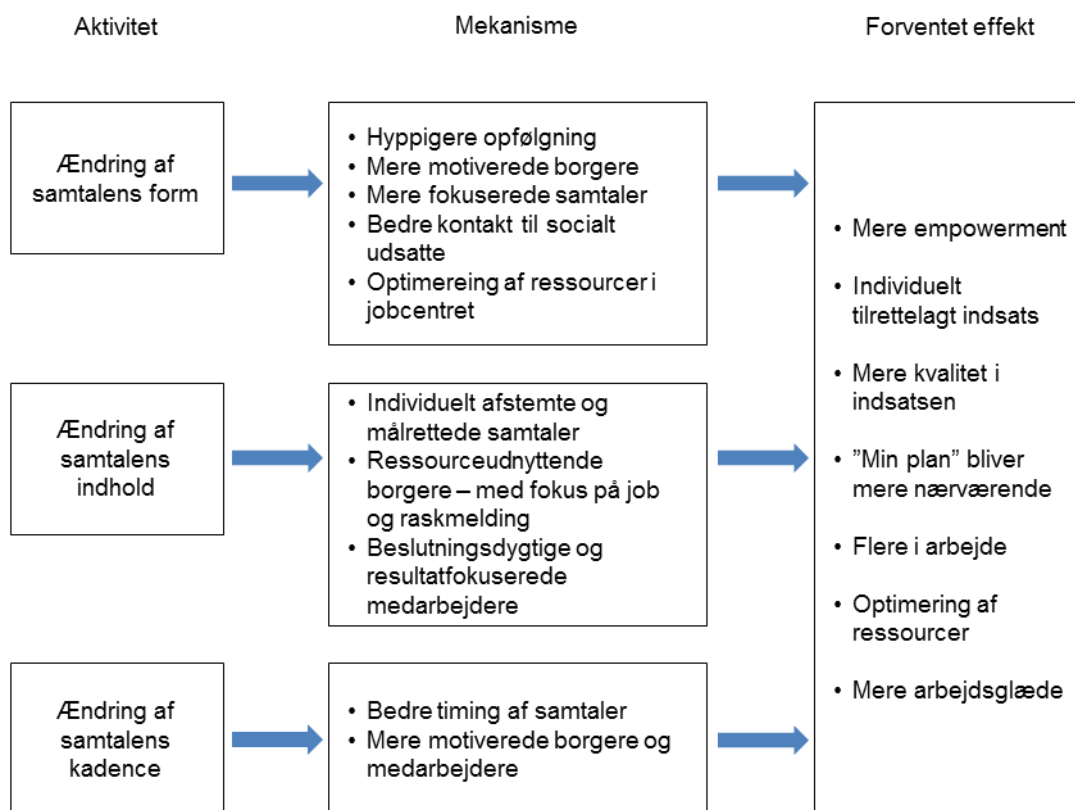
Sygedagpengemodtagere og øvrige målgrupper

I forhold til disse to målgrupper er der opstillet en forandringsteori, der beskriver sammenhængen mellem aktiviteter, mekanismer og forventede effekter.

Der er forskellige mekanismer på spil, afhængig af om der ændres på samtalerne form, indhold eller kadence. I forhold til samtalerne indhold er det eksempelvis forventningen, at borgerne vil være mere motiverede, hvis samtalerne kan klares over telefonen, og de ikke behøver at møde op på jobcentret. Når det er muligt at justere på samtalerne indhold, så de ikke behøver at foregå efter en fast skabelon, men derimod kan tilpasses borgerens konkrete behov, så er forventningen, at borgere vil opfatte dem som relevante og få et langt større ejerskab til disse. Tilsvarende når kadencen for samtalerne kan times i forhold til at ændre situationer eller konkrete forhold, som fx afsluttet opkvalificeringsforløb eller svar fra læge, så er forventningen, at det vil give mere kvalitet i indsatsen.

Evalueringen vil basere sig på forskellige datakilder, herunder data fra jobindsats.dk, DREAM og survey med borgere, ledere og medarbejdere. Ved forsøgenes start gennemføres en nulpunkts-måling via survey til borgere, ledere og medarbejdere.

Figur 1.1 Forandringsteori – Sygedagpengemodtagere og andre målgrupper

1.2.3 Flexibilitet i forhold til forholdstalskravene

Reguleringen med forholdstalskrav skal sikre et rimeligt forhold mellem antallet af ansatte uden tilskud og ansatte i virksomhedspraktik eller ansatte med løntilskud. Fritagelsen for forholdstalskravene omfatter fem målgrupper og sigter særligt på udsatte borgere, hvor placering i små miljøer kan skabe tryghed for borgeren.

Målsætningen for forsøget er, at antallet af udsatte borgere, der får virksomhedsrettet indsats, øges med 25 procent, og at 60 procent af de borgere, som deltager i forsøget, opnår en progression og kommer tættere på arbejdsmarkedet.

For at måle andelen af borgere, som modtager virksomhedsrettet indsats, laves forud for forsøget en nulpunktsanalyse på baggrund af tal fra jobindsats.dk. Hvert år laves en tilsvarende måling, så det er muligt at følge udviklingen. For at kunne afdække de deltagende borgeres progression foretages der en persongruppemarkering for alle borgere i forsøget. Progressionen måles ved at se, om borgeren har skiftet kategori, eller om borgeren har ordinære timer efter praktikken, om borgeren er kommet i uddannelse eller har fået job med løntilskud.

Evalueringen indeholder også en spørgeskemaundersøgelse til borgere, virksomheder og medarbejdere, hvor sigtet er at afdække deltagernes oplevelse af tiltaget.

1.2.4 Fleksible rammer for uddannelse

Den eksisterende lovgivning begrænser kommunernes muligheder for at bevilge opkvalificering til visse grupper. Konkret kan der maksimalt bevilges 6 ugers vejledning og opkvalificering inden for de første 26 uger, ligesom det ikke er muligt at bevilge studie- og erhvervskompetencegivende uddannelse til dagpengemodtagere under 30 år. Tanken er, at kommunerne i større udstrækning bruger andre indsatser som fx virksomhedsrettet aktivering. Problemet er, at det begrænser kommunernes muligheder for at matche virksomhedernes behov for kompetence gennem opkvalificering tidligt i ledighedsforløbet.

Evalueringen skal afdække, hvorvidt der er bevilget flere uddannelsesforløb og voksenlærlingeforløb efter forsøgets start end før. Det skal også undersøges, hvornår i ledighedsperioden, de nye muligheder for opkvalificering iværksættes. Derudover skal der foretages en måling af, hvor mange af dem, som har fået bevilget uddannelse, der er i ordinær beskæftigelse, i voksenlære eller deltager i ordinær uddannelse. For at kunne gennemføre evalueringen skal alle deltagere markeres med en persongruppermærkning, hvilket gør det muligt at følge gruppen. Evalueringen af, hvor mange der er kommet i varig beskæftigelse, skal ske med anvendelse af DREAM-data. Evalueringen af, hvor mange der er kommet i varig beskæftigelse, begrænses af, at ikke alle uddannelsesforløb er afsluttet, når forsøget stopper.

1.2.5 Mulighed for at fremme iværksætteri for dimittender

Målsætningen for forsøget er, at 100 ledige dimittender får udarbejdet Min Iværksætterplan, at 100 deltager i et iværksætterforløb, at 55 etablerer virksomhed, og at 40 af disse fortsat er virksomme efter 2 år.

Alle deltagere får en persongruppermærkning, hvilket muliggør at følge gruppen af deltagere. Med afsæt i DREAM data undersøges det ved forsøgets afslutning, i hvor stor grad målsætningerne er nået. Derudover vil evalueringen undersøge variation på karakteristika ved borgere og ved virksomheder, så det er muligt at afdække, hvorvidt der er særlige karakteristika, som virker fremmende for etablering og fastholdelse af virksomhed. Evalueringen vil også omfatte en mere kvalitativ del, hvor der ses på borgernes og medarbejdernes oplevelse af forløbet, herunder interne og eksterne barrierer for at arbejde med iværksætteri.

1.3 Status på implementeringsforhold

Den generelle holdning i netværket er, at der er skabt gode forudsætninger for en smidig og hensigtsmæssig implementering af de forskellige forsøg. Der er en opfattelse af, at forsøgene giver mening og skaber værdi for borgerne. Det er indtrykket, at der hersker en positiv diskurs om frikommuneforsøget både blandt borgere, politikere, medarbejdere og medier. Det nævnes, at den gode stemning også skyldes, at forsøgene opleves som et bidrag til afbureaukratiseringen og regelforenklingen på beskæftigelsesområdet. Der fremhæves generelt kun få udfordringer og ingen har sådan en karakter, at de vil stille store hindringer i vejen for implementering af forsøgene.

På tværs af kommunerne er det oplevelsen, at der er såvel politisk som ledelsesmæssig opbakning til forsøgene. I netværket afholdes der fællesmøder, hvilket har fremmet fælles fodslag i forhold til frikommuneforsøget – herunder afklaring og forståelse af forsøgsbestemmelserne. Det fremhæves også, at den geografiske samhørighed blandt netværkets kommuner gør, at de mødes i andre sammenhænge, har et godt kendskab til hinanden og er vant til at samarbejde. Det gør

arbejdet med de konkrete forsøg lettere, og eventuelle forhindringer eller misforståelser kan let ryddes af vejen.

I forhold til nogle af forsøgene er det oplevelsen, at selvom de lovgivningsmæssige hindringer er fjernet, er der fortsat store udfordringer med IT og mulighederne for at kunne tilpasse IT-løsningerne til de nye rammer under forsøgene. Det gælder eksempelvis fleksibilitet i forhold til forholdstalskravene, hvor det kan være vanskeligt at skelne mellem borgere i den enkelte virksomhed, der får virksomhedspraktik under frikommuneforsøget, og borgere, som ikke er en del af forsøget.

Forsøget med "Mikrolån" foregår alene i Aalborg Kommune, og her var arbejdet med bevilling af mikrolån påbegyndt inden selve frikommuneforsøget, idet kommunen tidligere har igangsat projektet "Fra ledig til virksomhedsejer" i en mere begrænset form i forhold til det nuværende forsøg. Dette projekt har i store træk haft det samme formål som den nuværende indsats under frikommuneforsøget, hvilket har medført, at forsøget Mikrolån er kommet godt og gnidningsfrit fra start. På nuværende tidspunkt er 8 borgere i gang med et opkvalificeringsforløb, mens der er bevilget lån til et par borgere, og der rekrutteres til anden runde af forsøget. Forsøget laves i samarbejde med BusinessAalborg (kommunens erhvervsafdeling). BusinessAalborg har skabt stor opmærksomhed om forsøget, hvilket har været en medvirkende årsag til at øge borgernes kendskab til indsatsen. Det har betydet, at flere borgere på eget initiativ har efterspurgt muligheden for bevilling af mikrolån. En udfordring er at sikre en tilstrækkelig smidighed i rådgivningen.

Forsøgene med ændring af "Formkravene for lovpligtige samtaler" er i de forskellige kommuner startet mellem 1.7. og 1.11. 2017, og der er som tidligere nævnt stor variation i, hvilke målgrupper og hvilke dele af forsøget, som den enkelte kommune deltager i. Der er planlagt en række møder, som forventes afholdt hvert kvartal, hvor der er lejlighed til at drøfte forsøgene. Tanken med møderne er, at der skal ske en vidensdeling og erfaringsudveksling på tværs af kommunerne og de enkelte forsøg. Det generelle indtryk er, at implementeringen forløber planmæssigt. Medarbejderne tager godt imod forsøgene og bidrager positivt til implementeringen af indsatserne. Der er en generel udfordring i, at medarbejderne skal skoles til at tage faglig stilling til de enkelte sager. Nogle medarbejdere er gode til dette, mens andre finder det svært. Der er også en overvejelse om, at kommende regelforenkling på arbejdsmarkedsområdet kan overhale dette frikommuneforsøg indenom.

"Fleksibilitet i forhold til forholdstalskravene" har afventet afklaring af persongruppemarkeringen, hvorfor dette forsøg er igangsat lidt senere end forventet.

Forsøget med "Fleksible rammer for uddannelse" omfatter tre kommuner: Thisted, Frederikshavn og Jammerbugt. Indtil videre har aktiviteten været meget begrænset – der er bevilget tre forløb, og en borger har fået afslag. Der peges på, at en af udfordringerne er mangel på lærepladser, da det kun giver mening at bevilge grundforløb, hvis der er mulighed for efterfølgende lærepladser.

"Mulighed for at fremme iværksætteri blandt dimittender" omfatter Frederikshavn Kommune og Aalborg Kommune og har fordel af, at et lignende, men mere begrænset projekt med fokus på iværksætteri, tidligere har været igangsat af Aalborg Kommune. Dette tidligere projekt, foretaget i samarbejde med Væksthus Nordjylland, har dannet et solidt grundlag for arbejdet med det egentlige frikommuneforsøg. COWI har foretaget en evaluering af det tidligere iværksætterprojekt, og Aalborg og Frederikshavn Kommune trækker på erfaringer fra dette projekt i den nuværende frikommuneindsats. For at få opmærksomhed om forsøget er rådgivere med kontakt til ledige dimittender blevet orienteret om mulighederne i forsøget. Det er besluttet, at i helholdsvis Aalborg og Frederikshavn kommuner sidder kun få rådgivende medarbejdere med al praktisk arbejde i relation til forløbene, hvilket har lettet arbejdet med indsatsen. På nuværende tidspunkt er 15 borgere fra Aalborg Kommune, der passer ind i forsøgsbeskrivelsens målgruppe, blevet henvist til forløb,

der startede primo september 2017. Der er indgået en aftale med Væksthus Nordjylland, der står for de konkrete forløb.

Det er VIVEs vurdering, at frikommunenetværket "En mere fleksibel og effektiv beskæftigelsesindsats" er nået forholdsvis langt med implementeringen af flere forsøg. De har gavn af igangværende samarbejder på tværs af de deltagende kommuner – hvilket bl.a. skyldes den geografiske nærhed. Derudover bygger enkelte af forsøgene videre på tidligere tiltag, hvilket tydeligvis fremmer implementeringen og arbejdet med forsøgene. Der er enkelte forsøg, hvor aktiviteten indtil nu har været begrænset, ligesom enkelte forsøg fortsat kræver en holdningsændring hos medarbejderne.

2 Billige boliger og fleksible boligløsninger

Netværket ønsker gennem forskellige forsøg at tilvejebringe flere billige boliger i kommunerne, således at borgerne får mulighed for at udvikle sig og blive mere selvhjulpne i egen bolig. Forsøgene retter sig særligt mod borgere med lav betalingssevne.

De deltagende kommuner er Høje-Taastrup, Roskilde, København, Aarhus, Randers og Favrskov.

2.1 Status på forsøg

Tabel 2.1 Oversigt over godkendte og delvist godkendte forsøg

Forsøg	Fritagelse fra lovgivning og formål	Status
Afrøvning af midlertidig huslejetilskud/ Mulighed for økonomisk tilskud til bolig for særlige målgrupper, der ellers ikke kan opnå bolig	Udvidelse af målgruppen for udslusningsboliger, så personer med væsentlige psykiske og sociale problemer kan få ophold i udslusningsboliger, selv om de ikke har ophold på midlertidige boformer efter §107 eller §110 i serviceloven. Formålet er gennem midlertidig huslejetilskud at sluse borgere med lav indkomst ind på det almene boligmarked med øget håb, ejerskab og engagement.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
	Udvidelse af boligtyper, der kan anvendes til udslusningsboliger, så det foruden almene familieboliger også er muligt at benytte almene ældre- og ungdomsboliger samt kommunale almene ældreboliger som udslusningsboliger.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
	Udvidelse af udslusningsperioden i udslusningsboliger på op til 5 år. Boligtypen er ikke tiltænkt borgere med permanent handicap ligesom de ikke er hensigten at alle henviste automatisk har en forlænget udslusningsperiode på op til 5 år.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Midlertidig lejekontrakt	<i>Udvidet opsigelsesadgang i almene plejeboliger.</i> Forsøget skal give kommunerne mulighed for løbende at give borgeren det mindst indgribende tilbud, da en udvidet opsigelsesadgang gør det muligt under særlige betingelser at flytte borgeren, hvis borgerens behov ændre sig.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Billigt nybyggeri	<i>Dispensation fra bygningsreglementet for nybyggeri.</i> Fritagelse fra: visse dele af bygningsreglementet Der gives for forsøg med funktionsbaserede tilgængelighedskrav ved nybyggeri, hvor der etableres nye almene afdelinger.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
	<i>Dispensation fra bygningsreglementet ved omdannelse af eksisterende ejendomme til nye almen afdelinger.</i> Fritagelse fra: visse dele af bygningsreglementet Der gives for forsøg med funktionsbaserede tilgængelighedskrav ved ombygning af eksisterende ejendomme til nye almene afdelinger.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
	<i>Vederlagsfri brug af kommunale grunde i op til 30 år.</i> Fritagelse fra visse dele af lov om almene boliger mv. og bekendtgørelse om tilskud til fremme af udviklingen af almene boliger til særligt udsatte grupper (skæve boliger). Fritagelsen giver mulighed for at stille kommunale grunde vederlagsfrit til rådighed for bygherrer, der etablerer skæve boliger. Det skal gøre det muligt at bygge flere, billige boliger til socialt udsatte i områder, hvor høje grundpriser kan være en barriere for opførelsen af skæve boliger. Forsøget skal ses i forlængelse af forsøg med midlertidige boligløsninger.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Startboliger og inklusionsboliger på kommunalt initiativ	<i>Mulighed for at oprette startboliger og inklusionsboliger for kommunale midler.</i> Fritagelse fra visse dele af lov om almene boliger mv. Fritagelsen giver mulighed at kommunen – uanset om der er statslige midler til rådighed, kan oprette startboliger og inklusionsboliger for egne midler.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
	Kommunal anvisningsret til inklusions- og startboliger. Fritagelse fra visse dele af lov om kommunal anvisningsret. Kommunerne får mulighed for at afholde udgifter til mindre ombygninger, istandsættelse og evt. tomgangsleje forudsat, at de har anvisningsretten.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Afrøvning af midlertidige boligløsninger	Fritagelse fra visse dele af byggelovens krav om byggetilladelse, herunder krav ved fornyet opstilling og forlængelse af opstillingsperioden.	Godkendt til opstart 1.1. 2018

	<p>Fritagelsen giver kommuner, almene boligorganisationer og private mulighed for at etablere midlertidige og flytbare boliger på tilgængelige grunde i en periode på op til 30 år, selvom der sker fornyet opstilling af boligen indenfor denne periode.</p> <p>Forsøget skal ses i forlængelse af forsøg med vederlagsfri brug af kommunale grunde i op til 30 år (<i>Billigt nybyggeri</i>).</p>	
Øget fleksibilitet i deleboligordningen/ Kollektive bofællesskaber	<p>Der gives mulighed for, at kommunerne kan dække udgifter til indretning af kollektive bofællesskaber samt dække varmeudgifter, når der er tomme værelser i det kollektive bofællesskab.</p> <p>Formålet er at skabe større grad af fællesskab i boligen, mindre ensomhed samt forebygge social deroute.</p>	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
	<p><i>Deleboliger for enlige mødre.</i> Fritagelse fra krav om, at kollektive bofællesskaber i almene familieboliger skal bestå af mindst tre lejere for, at der er mulighed for at søge om boligstøtte efter lov om individuel boligstøtte.</p> <p>Mulighed for at søge om individuel boligstøtte til et kollektivt bofællesskab i for to lejere og deres børn, hvis lejerne har ophold på et § 109 tilbud efter serviceloven (kvindekrisecentre). Det er kommunen, som anviser til bofællesskaberne.</p> <p>Formålet er at skabe en stabil boligramme for en udsat målgruppe med lav betalingsevne og behov for en relativt stor lejlighed, da de har børn. Den individuelt beregnede boligstøtte og lejekontrakt er en forudsætning for, at kommunalt anviste lejere ikke bliver økonomisk afhængige af hinanden. Der ønskes endvidere en bedre kapacitetsudnyttelse på kvindekrisecentre, hvor nogle kvinder i dag opholder sig uhensigtsmæssigt lang tid.</p>	Godkendt til opstart 1.1. 2018
	<p><i>Deleboliger i ungdomsboliger.</i> Udvidelse af boligtyperne, der kan anvendes til kollektive bofællesskaber jf. lov om almene boliger mv. og adgang til boligstøtte jf. lov om individuel boligstøtte.</p> <p>Fritagelsen giver mulighed for oprettelse af kollektive bofællesskaber i ungdomsboliger inden for samme rammer, som der kan oprettes kollektive bofællesskaber i almene familieboliger.</p> <p>Mulighed for at unge med et akut boligsocialt behov, der visiteres af kommunen til et kollektivt bofællesskab oprettet i en ungdomsbolig, kan søge om individuel beregnet boligstøtte.</p>	Godkendt til opstart 1.1. 2018
	<p><i>Deleboliger for enlige med børn med ophold på § 110-tilbud efter serviceloven.</i> Fritagelse fra krav om, at kollektive bofællesskaber i almene familieboliger skal bestå af mindst tre lejere for, at der er mulighed for at søge om boligstøtte efter lov om individuel boligstøtte.</p> <p>Mulighed for at søge om individuel boligstøtte til et kollektivt bofællesskab for to lejere og deres børn, hvis lejerne sammen med deres børn har ophold på et § 110 tilbud efter serviceloven (herberg). Det er kommunen, som anviser til bofællesskaberne.</p>	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Almene boligorganisationers frasalgs af restarealer	<p>Fritagelse fra Lov om almene boliger m.v. § 28, stk. 3, 4 og 5.</p> <p>Fritagelsen giver mulighed for almen boligafdelinger kan disponere over netto-provenuet ved frasalgs af ubebyggede restarealer</p>	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Forebyggelse af udsættelser	<p><i>Mulighed om yderligere varsel om restancer.</i> Fritagelse fra Almenboliglovens § 59 stk. 11 og 12.</p> <p>Fritagelsen giver mulighed for, at kommunerne kan lave aftale med boligorganisationerne om at få varsler inden for de første to år efter lejeforholdets påbegyndelse for anviste borgere.</p> <p>Samtidig er der indgået aftale med Domstolsstyrelsen om, at kommunerne kan indhente oplysninger om udfaldet af udsættelsessager fra fogedretterne med henblik på at undersøge, hvordan udsættelser kan forebygges. Denne del af forsøget kan iværksættes straks.</p>	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Øgede muligheder for samarbejde med private om boligsocial anvisning	<p><i>Udvidet anvendelse af kommunal anvisning til private udlejningsboliger.</i> Bredere adgang til at indgå aftaler med ejere af private udlejningsejendomme i kommunen med henblik på i højere grad at inddrage private lejeboliger i kommunens boligsociale indsats.</p>	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
	<p><i>Mulighed for at indgå længerevarende aftaler med private udlejere om kommunal anvisningsret.</i> Fritagelse fra Lov om kommunal anvisningsret § 3, stk. 1.</p> <p>Fritagelsen giver mulighed for at indgå aftale med private udlejere om kommunal anvisningsret med en tidsgrænse på 12 år.</p>	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018

	<p><i>Mulighed for at udbrede boligtyper fra almenboligsektoren til privat byggeri.</i> Fritagelse fra visse dele af lov om kommunal anvisningsret. Fritagelsen giver mulighed for forsøg med at overføre boligtyper og tilknyttede lejerrettigheder mm, fra den almene sektor til privat byggeri.</p>	<p>Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018</p>
--	--	---

Netværket har fået afslag på følgende ansøgninger:

- Reduktion af beboerandelen af ydelsen til realkreditlånet – delansøgning til *Billigt nybyggeri*
- Frivillig administration af SU tilsvarende nuværende mulighed ift. Kontanthjælp, integrationshjælp og pension – delansøgning til *Forebyggelse af udsættelser*
- Breder målgruppe for økonomisk ydelse efter aktivlovens § 81 a – delansøgning til *Forebyggelse af udsættelser*
- Opsigelsesadgang i almene ældreboliger – delansøgning til *Midlertidig lejekontrakt*
- Højere maksimumbeløb pr. kvm. For små almene familieboliger – delansøgning til *Billigt nybyggeri*
- Bedre udnyttelse af eksisterende boligkapacitet i forhold til deleboligbestemmelsen
- Huslejetilskud til fastholdelse af borgere i bolig, som deltager i beskæftigelsesrettede projekter
- Fastlæggelse af serviceniveau i forhold til aktivlovens bestemmelser om enkeltydelser
- Brug af udslusningsboliger som midlertidige boliger til nyankomne flygtninge
- Midlertidige lejekontrakter i forbindelse med ophold på bomiljø, botilbud mv. efter almen boliglovens § 105.
- Mulighed for boligstøtte i deleboliger oprettet i privat byggeri – delansøgning til *Øgende muligheder for samarbejde med private om boligsocial anvisning*
- Fastlæggelse af serviceniveau i forhold til aktivlovens bestemmelser om enkeltydelser.

2.2 Evalueringsdesign

Der er på baggrund af tilladelserne fra første runde igangsat to forsøg.

2.2.1 Udslusningsboliger for en udvidet målgruppe

Forsøget sigter på at forbedre de deltagende borgeres økonomiske situation, så de er i stand til selv at betale for udslusningsboligen. Der er opstillet følgende evalueringsspørgsmål:

- Hvor mange aftaler lykkes det at indgå efter forsøgshjemlen om udslusningsboliger til en udvidet målgruppe?
- Hvor mange udslusningsboliger etableres i forsøgsperioden, og hvad er baggrunden for det realiserede antal?
- Bidrager forsøg med udslusningsboliger til at nedbringe ventetiden til en bolig via boligsocial anvisning?
- Hvordan oplever målgruppen at bo i en udslusningsbolig og det forhold, at opholdet i boligen kan være midlertidigt, hvis ikke der opnås bedre betalingsevne i udslusningsperioden?
- Hvordan klarer målgruppen sig personligt, socialt og i forhold til uddannelse og beskæftigelse, mens de bor i en udslusningsbolig?
- I hvilket omfang forekommer udsættelser eller ophør af udslusningsbolig i forsøgsordningen?
- Hvad er oplevelse hos kommunens medarbejdere af, hvordan udslusningsboligerne fungerer i forhold til borgerne, og hvilke indsatser der er virkningsfulde?
- Er der en økonomisk gevinst ved udslusningsboligerne?

Bevarelsen af de enkelte evalueringsspørgsmål sker på baggrund af forskellige datakilder og målinger. Det omfatter bl.a. registreringer af aftaler, afviste borgere, ventetider og udsættelser. Derudover foretages interview med deltagende borgere.

2.2.2 Forsøg med indretning af deleboliger

Som en del af forsøget gives der mulighed for, at kommunerne kan afholde de udgifter, som er nødvendige for at indrette en bolig til delebolig. Det gælder både indretning af eksisterende og nybyggede boliger. Indretningsudgifterne kan fx være til opsætning af skillevægge, som kan være en forudsætning for, at en given bolig kan benyttes som delebolig. Udgifterne kan også være til låse, navneskilte eller inventar i form af fx komfur og køleskab eller fælles spisebord. Forventningen er, at det vil bidrage til at skabe bedre rammer for trivsel i deleboligfællesskaberne.

Københavns Kommune er i udgangspunktet eneste deltager i forsøget.

Der er opstillet følgende evalueringsspørgsmål:

- Etableres der deleboliger med brug af forsøgshjemmel?
- Understøtter indretning (skillevægge) etablering af flere deleboliger og dermed kortere ventetid?
- Trivsel/fastholdelse/progression (afvejning fx i forhold til støtte) – hvad oplever borgeren?
- Give mening for medarbejdere (visitator og støtte) – hvad oplever medarbejderen?
- Spredning i byen (hvilke typer byggeri/geografi).

Besvarelse af evalueringsspørgsmålene sker gennem forskellige registreringer og optællinger, fx antal aftaler om støtte til indretning af deleboliger, støtte niveau, ventetid m.m. Der foretages også en vurdering af boligernes beliggenhed, fx i områder, hvor der i forvejen er mange anviste, og typen af byggeri. Endelig gennemføres kvalitative interview med borgere i delebolig med støtte og medarbejdere med tilknytning til forsøget.

Det er VIVEs vurdering, at de udarbejdede evalueringdesign giver en fornuftig afdækning af målsætningerne for forsøgene.

2.3 Status på implementeringstiltag

I forhold til forsøget om udslusningsboliger har Aarhus Kommune etableret fire udslusningsboliger, og flere er på vej. De andre kommuner er ved at afklare muligheder (fx samarbejde med de almenboligorganisationer) eller afventer politisk/økonomisk godkendelse. Forventningen er, at der etableres udslusningsboliger i flere af kommunerne i løbet af 2018.

Forsøget med tilskud til deleboliger er kommet i gang i Københavns Kommune, hvor der i budget 2018 er afsat midler til etablering af deleboliger for flygtninge. Volumen i forsøget vil bl.a. være betinget af antallet af flygtninge – herunder antal kvoteflygtninge, hvorfor der er stor usikkerhed om omfanget af forsøget. Hvorvidt de konkrete forsøg med deleboliger bliver en succes afhænger i høj grad af matchingen af beboere. Erfaring viser, at dette kan være meget vanskeligt – særligt for målgruppen for deleboliger. Derudover kan anvendelse af deleboliger være administrativt besværligt, hvilket også vil påvirke udrulningen af forsøget.

Det er VIVEs vurdering, at netværket arbejder på at få implementeret de forskellige forsøg, men er begrænset af økonomiske forhold. Derudover får man det indtryk, at netværket oplever, at godkendelsesprocedurerne er besværlige og langsomme.

3 Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde

Frikommunenetværket består af syv jyske kommuner: Favrskov, Herning, Holstebro, Randers, Silkeborg, Skive og Aabenraa. Sigten med netværket er at undersøge balancen mellem effektiv brug af de tilgængelige ressourcer og hensynet til borgernes valgfrihed og selvbestemmelse inden for det specialiserede socialområde.

3.1 Status på forsøg

Tabel 3.1 Oversigt over godkendte og delvist godkendte forsøg

Forsøg	Fritagelse fra lovgivning og formål	Status
Teknologiske hjælpemidler som supplement til pædagogisk støtte og omsorg, når borgeren ikke kan give samtykke	Mulighed for at anvende personlige alarm- og pejlesystemer eller situationsbestemt video-, audio- og bevægelsesovervågning for en person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Tilkøbsydelse og hjemmehjælp efter servicelovens § 83 og § 85	Forsøget giver kommunerne mulighed for at kunne tilbyde tilkøbsydelse efter servicelovens § 83 og § 85, så borgere har mulighed for at tilkøbe ydelser fra kendt personale i det offentlige.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Udfordre anvendelsen af §129 om optagelse i botilbud	Fritagelse fra servicelovens § 129 stk. 2. Der gives mulighed for at flytte personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der ikke modsætter sig en flytning, men som mangler evnen til at give informeret samtykke til en flytning, til et mere passende botilbud, hvis personens værge tiltræder kommunalbestyrelsens indstilling om flytning.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Sammenhæng mellem almenboligloven og serviceloven	<i>Udlejning af almene ældre- og ungdomsboliger som udslusningsboliger.</i> Forsøget gælder udvidelse af målgruppen for udslusningsboliger, så personer med væsentlige psykiske og sociale problemer kan få ophold i udslusningsboliger, selv om de ikke er dækket af §§ 107 og 110 i serviceloven. Det er ligeledes muligt at benytte almene ældre- og ungdomsboliger samt kommunale almene ældreboliger som udslusningsboliger.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
	<i>Udvidet anvendelse af kommunal anvisning til private udlejningsboliger.</i> Fritagelse fra § 1, stk. 1, 1. pkt. i Lov om kommunal anvisningsret. Kommunerne får bredere adgang til at indgå aftaler med ejere af private udlejningsejendomme i kommunen med henblik på i større grad at inddrage private lejeboliger i kommunens boligsociale indsats.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
	<i>Indretning af kollektivt familiebolig-bofællesskab.</i> Mulighed for at dække udgifter til indretningen af en almen familiebolig til et kollektivt familieboligfællesskab samt udgifter til varme i ledige værelser i bofællesskabet.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
	<i>Udvidet brug af udslusningsboliger.</i> Fritagelse fra Lov om almene boliger m.v. § 63. Fritagelsen giver mulighed for forlængelse af anvendelse af udslusningsboliger i op til et halvt år.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Bedre overgang fra ung til voksen	Forsøget hjemles i forsøgsbestemmelsen i servicelovens § 184. Forsøget giver mulighed for at tilbyde unge og dennes pårørende en bedre og mere fleksibel overgang i forhold til at blive klar til et botilbud på voksenområdet.	Mulig opstart senest 1.7. 2018
Mere sammenhængende forløb i psykiatrien	Forsøget giver mulighed for at etablere social- og sundhedsfaglige behandlingspladser, der organisatorisk integrerer et kommunalt socialfagligt tilbud og et regionalt behandlingstilbud. Kommunalbestyrelsen har visitationsansvaret.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Udvidelse af teknologiforsøget til hjemmeboende borgere	Mulighed for at anvende personlige alarm- og pejlesystemer samt situationsbestemt video-, audio- og bevægelsesovervågning over for borgere i eget hjem, der har betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, og som er i målgruppen for - men ikke har ophold i - en plejebolig, et botilbud eller lignende.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Udvidelse af teknologiforsøget til	Mulighed for at anvende personlige alarm- og pejlesystemer over	Forventes

børn- og ungeområdet	for børn og unge med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, børn og unge, som er i aflastning samt at anvende situationsbestemt video-, audio- og bevægelsesovervågning over for børn og unge med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.	vedtaget til opstart 1.7. 2018
Brug af særlige døråbnere	Mulighed for at etablere særlige døråbnere på yderdøre i forbindelse med bo- og dagtilbud eller anbringelsessteder, der afgrænser mindre boenheder i større tilbud	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018

Netværket har fået afslag på følgende ansøgninger:

- Afhjælpning af mangel på midlertidige botilbud – delansøgning til *Sammenhæng mellem almenboliglovgivningen og serviceloven*
- Fleksibel anvendelse af aflastningspladser for børn og unge.

3.2 Evalueringsdesign

Evalueringen af 1. runde-forsøgene indgår i gruppen af forsøg, hvor evalueringen foretages af VIVE. Nedenfor gives en kort beskrivelse af evalueringsdesign for de enkelte forsøg.

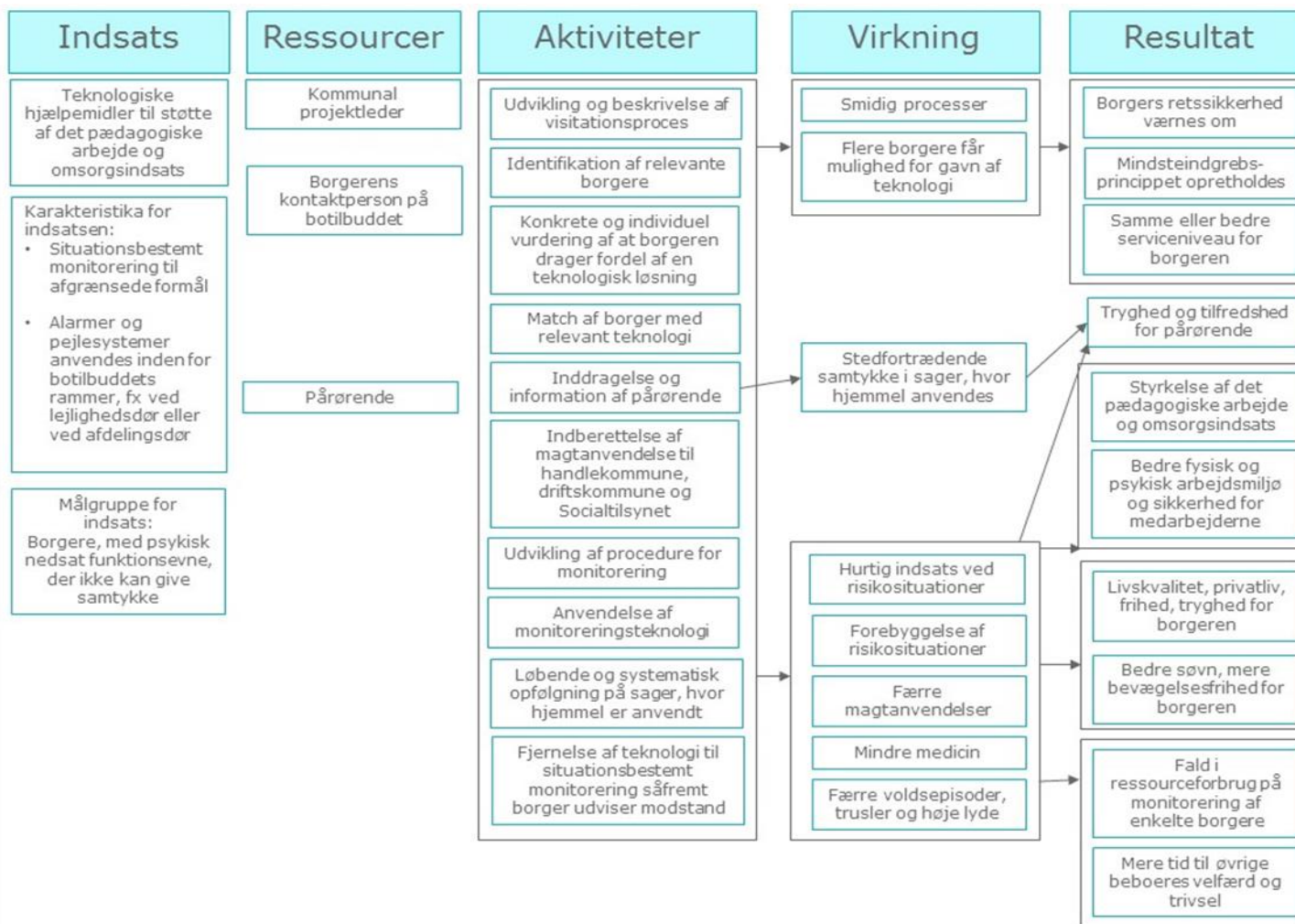
Teknologiske hjælpemidler som supplement til pædagogisk støtte og omsorg, når borgeren ikke kan give samtykke.

Forsøget skal give kommunerne øget mulighed for at benytte teknologiske hjælpemidler som fx alarmer og videoovervågning. Formålet med forsøget er at forbedre omsorgen og den pædagogiske støtte for borgere, som har betydelig nedsat psykisk funktionsevne, gennem brugen af teknologiske hjælpemidler.

Som afsæt for evalueringen er der opstillet en foreløbig forandringsteori, der fremgår af figur 3.1.

Evalueringen tager afsæt i en virkningsteoretisk evalueringstilgang, der både giver mulighed for at sondre mellem teori- og implementeringsfejl og for at identificere de faktorer, der påvirker implementering og resultater. Den virkningsteoretiske ramme danner afsæt for en implementeringsevaluering, en virkningsevaluering og en analyse af sammenhængen mellem forsøget og virkning – med 'virkning' her forstået som observerede ændringer i virkningsindikatorer, som fx oplevet livskvalitet blandt borgerne, oplevet tryghed og tilfredshed blandt pårørende/værge og oplevet arbejdsmiljø og sikkerhed blandt medarbejderne. Hensigten med virkningsevalueringen er at undersøge og dokumentere ændringer i virkningsindikatorer i forbindelse med anvendelse af teknologiske virkemidler, herunder ændringer for hvem og under hvilke omstændigheder.

Figur 3.1 Forsøgets forandringsteori

Kilde: VIVE på baggrund af Frikommunenetværkets ansøgning om "Teknologiske hjælpemidler som supplement til pædagogisk støtte og omsorg, når borgeren ikke kan give samtykke hertil".

Virkningsevalueringer tilstræber ikke blot at indkredse, om indsatser virker, men også hvorfor og hvordan de virker. Ambitionen er at koble viden om indsatser og processer sammen med viden om virkning.

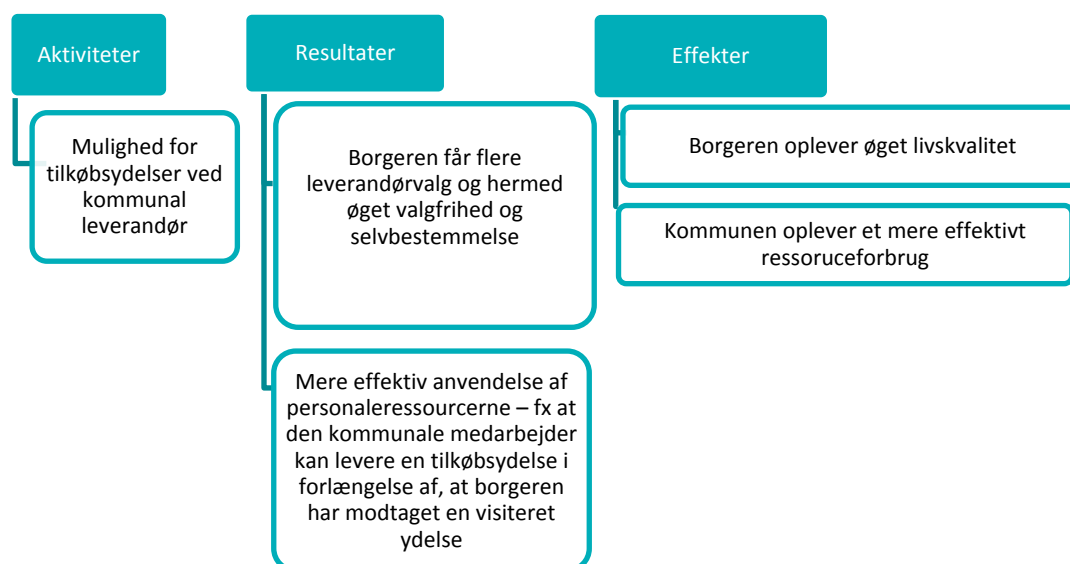
I forbindelse med evalueringen indsamles der data om forsøgets implementering gennem interview med projektlederen for forsøget, projektkoordinatorer i den enkelte kommune samt medarbejdere, der er kontaktpersoner til berørte borgere. Virkningsevalueringen omfatter telefoninterview med pårørende/værge, registerdata om bl.a. magtanvendelse, medicinforbrug og vold mod medarbejdere. Virkninger for medarbejdere opfanges gennem fokusgruppeinterviews. For at afdække de økonomiske aspekter indsamles data om udgifter til indkøb og vedligeholdelse samt anvendelsen af medarbejderressourcer for opstarten af hjælpemidlet. Hvorvidt hjælpemidlet fører til bedre udnyttelse af medarbejderressourcer afdækkes i forbindelse med fokusgruppeinterview med medarbejdere på botilbuddene.

Tilkøbsydelse og hjemmehjælp efter servicelovens § 83 og § 85

Formålet med dette forsøg er at give borgere, der modtager hjælp efter servicelovens § 83 og § 85, mulighed for tilkøbsydelse fra den kommunale leverandør. Som situationen er nu, har borgere ikke mulighed for at få tilkøbsydelse fra samme leverandør, som leverer de visiterede ydelser hvis de modtager hjælp fra en kommunal leverandør. Det forventes, at forsøget vil resultere i øget borgertilfredshed og afværge situationer, hvor borgeren er nødt til at fravælge den kommunale leverandør på grund af manglende muligheder for tilkøbsydelse.

Evalueringen foretages på tværs af to frikommunenetværk, da netværket om *Mere sammenhængende indsatser på tværs af sektorområder* ligeledes har forsøg om tilkøbsydelse. Den vil tillige følge samme overordnede design, som blev anvendt i forbindelse med evaluering af forsøg med tilkøbsydelse under Frikommuneforsøg I (2012-15). Evalueringen tager afsæt i følgende forandringsteori for forsøgene.

Figur 3.2 Overordnet forandringsteori for forsøget

Kilde: Frikommunenetværket om Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde.

Der foretages dataindsamling med afsæt i følgende datakilder

- Spørgeskemaundersøgelse til borgere, som har gjort brug af tilkøbsydelse, og borgere, der ikke har benyttet muligheden for tilkøbsydelse.

- Registeroplysninger om, hvilke tilkøbsydelse, som er udbudt, salg af tilkøbsydelser, priser for ydelser samt udviklingen i visiterede ydelser i forsøgsperioden. De deltagende kommuner forstår registreringen.
- Kvalitative interview med brugere, private leverandører, involverede medarbejdere i kommunerne samt ledere på de berørte områder.

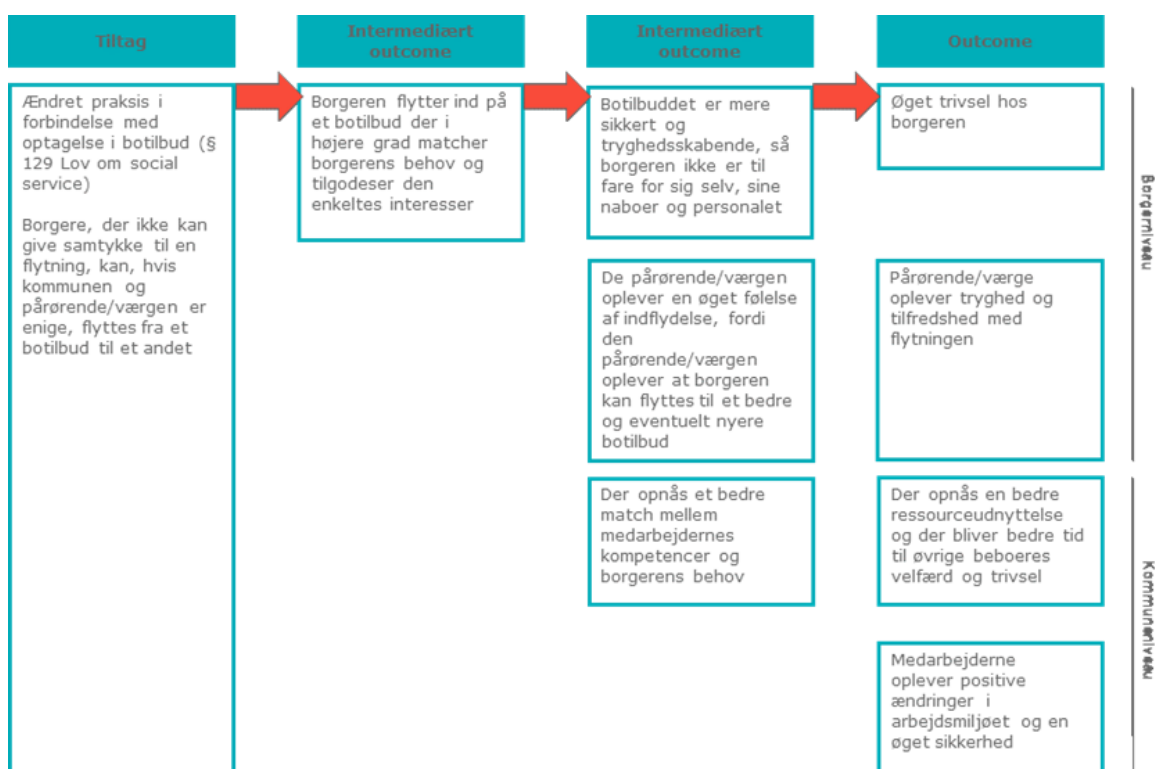
Evalueringen gennemføres i to faser, hvor første fase afsluttes med en midtvejsevaluering i første halvdel af 2019, mens anden fase løber frem til første halvdel af 2021, hvor der udarbejdes en slutevaluering.

Udfordre anvendelsen af § 129 om optagelse i botilbud

Forsøget sigter på at forbedre borgere med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse mulighed for at flytte til en bolig, som er mere passende til borgeren aktuelle situation, selvom borgeren ikke kan give informeret samtykke. På nuværende tidspunkt gør reglerne om magtanvendelse, at det i praksis er umuligt at give disse borgere et bedre egnet botilbud end deres nuværende.

Der er opstillet følgende forandringsteori for forsøget.

Figur 3.3 Forsøgets overordnede forandringsteori

Note: Tentativ forandringsteori, som udspecificeres og konkretiseres med frikommunerne i projektopstartsfasen.

Evalueringen ser dels på implementeringen af forsøget, virkninger som følge af forsøget samt økonomiske aspekter ved forsøget. For at afdække implementeringen af forsøget udsendes spørgeskemaer til myndighedssagsbehandlere, ligesom der gennemføres interview med projektkoordinator. Det skal bl.a. afdække, hvorvidt forsøget er implementeret efter hensigten, om der er forskel mellem kommunerne i graden af implementering samt faktorer, der påvirker implementeringen af forsøget. Virkningsevalueringen baserer sig på interview med pårørende/værger, medarbejdergrupper samt registrering af antallet af magtanvendelser. Sigtet er at få indblik i, hvorvidt borgere

rens livskvalitet øges som følge af flytningen, pårørende/værges oplevelse af indflydelse og tilfredshed med det nye botilbud samt medarbejdernes vurdering af ændringer i arbejdsmiljø og sikkerhed på botilbuddene.

De økonomiske aspekter afdækkes gennem registrering af takster for botilbud, ændringer i medarbejderressourcer allokeret til borgeren, interview med projektkoordinator og spørgeskema til myndighedssagsbehandler.

3.3 Status på implementeringsforhold

I netværket fremhæves en række tværgående problemstillinger knyttet til implementeringen af de godkendte forsøg. For det første involverer forsøgene flere forvaltninger og i nogle tilfælde også flere politiske udvalg, hvilket er med til at øge kompleksiteten omkring implementeringen. For det andet oplever nogle kommuner, at det tager lang tid at få den lokale politiske godkendelse, ligesom der fra politisk side stilles nye krav til processer og procedurer i forbindelse med implementeringen. For det tredje peges der på vigtigheden af inddragelse af de relevante interessenter (råd, nævn, brugergrupper m.m.) med tilknytning til de enkelte forsøg. For det fjerde kan der være modstand fra medarbejdere, hvilket peger på vigtigheden af en hensigtsmæssig oversættelse og italesættelse af forsøgene, så misforståelser undgås. For det femte er der fortsat et behov for afklaring af, hvad der egentligt er givet lov til, og hvad mulighederne er inden for det enkelte forsøg.

Følgende særlige implementeringsforhold er blevet fremhævet af frikommunenetværket:

- *Forsøget om tilkøbsydelse*: Der mangler afklaring af model for prisfastsættelse af de kommunale tilkøbsydelse. Forventningen er, at prisen på de kommunale tilkøbsydelse bliver forholdsvis høj, hvilket vil påvirke volumen i forsøget i en negativ retning. Der peges også på, at øget anvendelse af tilkøbsydelse kan modvirke indsatsen for øget mestring hos den ældre.
- *Teknologiske hjælpemidler*: Der er behov for afklaring af, hvilke hjælpemidler der kommer til at indgå i forsøget. Forsøget omfatter potentielt også hjælpemidler, der ikke er kendt eller udviklet på nuværende tidspunkt. Der er tydeligvis stor variation mellem kommunerne i forventninger til volumen i forsøget.
- *Udfordre anvendelsen af § 129 om optagelse i botilbud*: Volumen i forsøget vil formentlig være meget begrænset, da det ikke vil omfatte de flytninger, som er bestemt af alder. Også her er der fortsat behov for afklaring af detaljer i lovgivningen.

Det er VIVEs vurdering, at netværket er opmærksomme på vanskeligheder i tilknytning til implementeringen af de forskellige forsøg og tager hånd om disse.

4 Børn som vores vigtigste ressource

Det overordnede formål med frikommunenetværket ”Børn som vores vigtigste ressource” er at sætte børns trivsel og udviklingsmuligheder i centrum. Der er særlig fokus på omfanget af proces- og dokumentationskrav i lovgivningen. Det indebærer et fokus på, at medarbejdernes faglighed ikke skal styres af procesregler, og at mere helhedsorienterede og tværgående betragtninger skal være styrende i indsatsen. Derudover har frikommunenetværket fokus på at skabe nye muligheder og bedre forudsætninger for trivsel, læring og udvikling i folkeskolen samt at udfordre lovgivningsmæssige barrierer for, at unge får en uddannelse.

Udgangspunktet for frikommunenetværket er et opgør med tendensen til, at det er lovgivning, styringsprincipper og organisering, der bestemmer karakteren af den indsats, der tilbydes, mere end det er barnets udfordringer og potentialer. Frikommunenetværket arbejder med tre indsatsområder:

- a. De udsatte børn og unge
- b. Rammer og muligheder for trivsel, læring og udvikling i folkeskolen
- c. Unge skal have en uddannelse.

I frikommunenetværket indgår Gladsaxe Kommune, Guldborgsund Kommune og Ikast-Brande Kommune.

4.1 Status på forsøg

Tabel 4.1 Oversigt over godkendte forsøg

Forsøg	Fritagelser fra lovgivning og formål	Status
Fokus på inddragelse og effekt	Forsøget indebærer, at der gives helt eller delvis dispensation fra § 48, § 50, § 52, § 54, stk. 2, 3. pkt., § 68, § 70, § 140, stk. 1 og 3-7, og § 155 b, stk. 2, i lov om social service. Fritagelsen indebærer, at kommunerne kan udvikle og afprøve nye måder for udredning af barnets, den unges og familiens forhold, for fastsættelse af målsætninger og mål for indsatsen og for opfølgningen i de enkelte sager. Forsøget gennemføres i Gladsaxe Kommune.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Fra dokumentation til styrket inddragelse og relation	Forsøget indebærer, at der gives helt eller delvis dispensation fra § 48, § 50, § 52, § 54, stk. 2, 3. pkt., § 68, § 70, § 140, stk. 1 og 3-7, og § 155 b, stk. 2, i lov om social service. Fritagelsen indebærer –som forsøget ovenfor - at kommunerne kan udvikle og afprøve nye måder for udredning af barnets, den unges og familiens forhold, for fastsættelse af målsætninger og mål for indsatsen og for opfølgningen i de enkelte sager. I forhold til forsøget ovenfor er den metodiske tilgang til inddragelse, evaluering og forbedring af indsatsen forskellig. Forsøget gennemføres i Guldborgsund og Ikast-Brande kommuner.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Særligt tilrettelagt uddannelsesforløb med praktik fra 7. klasse	Fritagelse fra folkeskolelovens § 9, stk. 4, og § 33, stk. 3-4. Fritagelsen giver mulighed for at tilbyde elever fra 7. klasse et praktikforløb, hvor eleverne sideløbende modtager undervisning i dansk og matematik. Muligheden eksisterer i dag for elever i 8. og 9. klasse.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Fra nationale test og prøver til særlig individuel vurdering – for børn med multiple funktionsnedsættelser	Fritagelse fra folkeskolelovens § 13, stk. 3, og folkeskolelovens § 14. Fritagelsen indebærer, at kommunerne får dispensation fra automatisk tilmelding af alle elever til nationale test og prøver, herunder folkeskolens afgangsprøve, for forsøgets målgruppe, som omfatter børn med varige multiple funktionsnedsættelser. Eleverne vil blive evalueret via alternative prøveformer.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
De kreative fag som ’driver’ for øget trivsel og læring	Fritagelse fra folkeskolens § 28, stk. 2. Fritagelsen indebærer, at kommunerne får mulighed for at ansætte lærere uden læreruddannelse, men med særlige kompetencer, til at undervise i musiske og kunstneriske fag i folkeskolen, selv om en af skolens læreruddannede lærere kunne undervise i faget.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Fleksible læringsmiljøer – udvikling af	Fritagelse fra folkeskolens § 17 og § 25. Fritagelsen indebærer, at kommunerne får bedre muligheder for at skabe fleksible læringsmiljøer, herunder dispensati-	Godkendt til opstart 1.1.

Forsøg	Fritagelser fra lovgivning og formål	Status
klassebegrebet i folkeskolen	on fra eksisterende regler om loft over klassestørrelser, opdeling af skolen i klasser, regler om holddannelse samt niveaudeling af undervisningen.	2018
Aktivering og beskæftigelsestilbud – bedre muligheder for individuel indsats	Frikommunerne får mulighed for at udsætte krav om ret og pligttilbud for borgere i alderen 18-29 år, der grundet eksempelvis (u)afklaret psykisk sygdom, fysiske lidelser eller misbrugsproblemer, har svært ved at fastholde uddannelse eller beskæftigelse. Frikommunerne får også hjemmel til at yde godtgørelse til målgruppen for befordring til/fra behandling efter social- og sundhedslovgivningen, samt til/fra tilbud om mentorstøtte efter beskæftigelseslovgivningen.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Efterværn og egenbetaling	Fritagelse fra serviceloven, § 76. Forventningen er bl.a., at forsøgets egenbetalingsmodel vil bidrage til ensartethed og retfærdighed i egenbetaling, samt at de unge i efterværn i mindre grad har en oplevelse af stigmatisering og marginalisering. Dette ses som centrale mekanismer ift., at flere unge i efterværn fastholdes i uddannelse og beskæftigelse.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Fleksibilitet i den praktiske/musiske fagblok	Fritagelse fra folkeskoleloven, § 5, stk. 2 og 4. Med fritagelsen får frikommunerne mulighed for at flytte de enkelte fag inden for i den praktiske/musiske fagblok mellem klassetrin. Frikommunernes vurdering er, at en mere fleksibel skemalægning vil skabe øget trivsel samt øget læring i de praktisk/musiske fag, idet forsøget sikrer såvel bedre vilkår for relationsdannelse mellem undervisere og elever som mere sammenhængende læringsforløb for eleverne.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Mulighed for helhedsperspektiv på den iværksatte støtte	Fritagelse fra servicelovens § 52 stk. 3. Kommunerne får mulighed for at ændre den opdeling, der er mellem forskellige typer af foranstaltninger, således at det i højere grad bliver muligt at anlægge et helhedsperspektiv på den iværksatte støtte. Frikommunerne forventer at forsøget vil skabe bedre mulighed for en hurtig, fleksibel og gennemskuelig indsats for børn, unge og familier med behov for støtte.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018
Mulighed for fleksibel samtalefrekvens for uddannelses- og aktivitetsparate	Fritagelse fra LAB, § 18, stk. 4 i forhold til jf. § 2, stk.1, nr. 13. Frikommunerne ønsker at kunne tilrettelægge og afholde samtaler med aktivitets- og uddannelsesparate unge mellem 18 og 29 år, så der tages hensyn til den unges behov og aftalte indsats. Ved at fravige de gældende krav om samtalefrekvens vurderer kommunen at kunne skabe bedre forudsætninger for positive forandringer for borgeren.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018

Der har yderligere været ansøgt om følgende seks forsøg i det indsatsområde, der handler om udsatte børn og unge, som ikke er blevet sat i gang som frikommuneforsøg:

- "Partsstatus for unge mellem 15-17 år" – (ansøgning ikke imødekommet med henvisning til videre afklaring af udfordringen. Netværket har efterfølgende besluttet ikke at genansøge)
- "Ændring af anbringelsessted" – (ansøgning ikke imødekommet med henvisning til retssikkerheden)
- "Forældrebetaling i forbindelse med anbringelser" – (ansøgning ikke imødekommet med henvisning til retssikkerheden og at borgerne ville stå økonomisk ringere end i andre kommuner)
- "Hjemgivelse ved tvangsanbringelse" – (ansøgning ikke imødekommet med henvisning til retssikkerheden)
- "Psykologers registrerings- og journaliseringspligt" (ansøgning ikke imødekommet med henvisning til retssikkerheden).

"Forsøg om samvær med netværk under anbringelse" kræver ikke særskilt lovhjemmel.

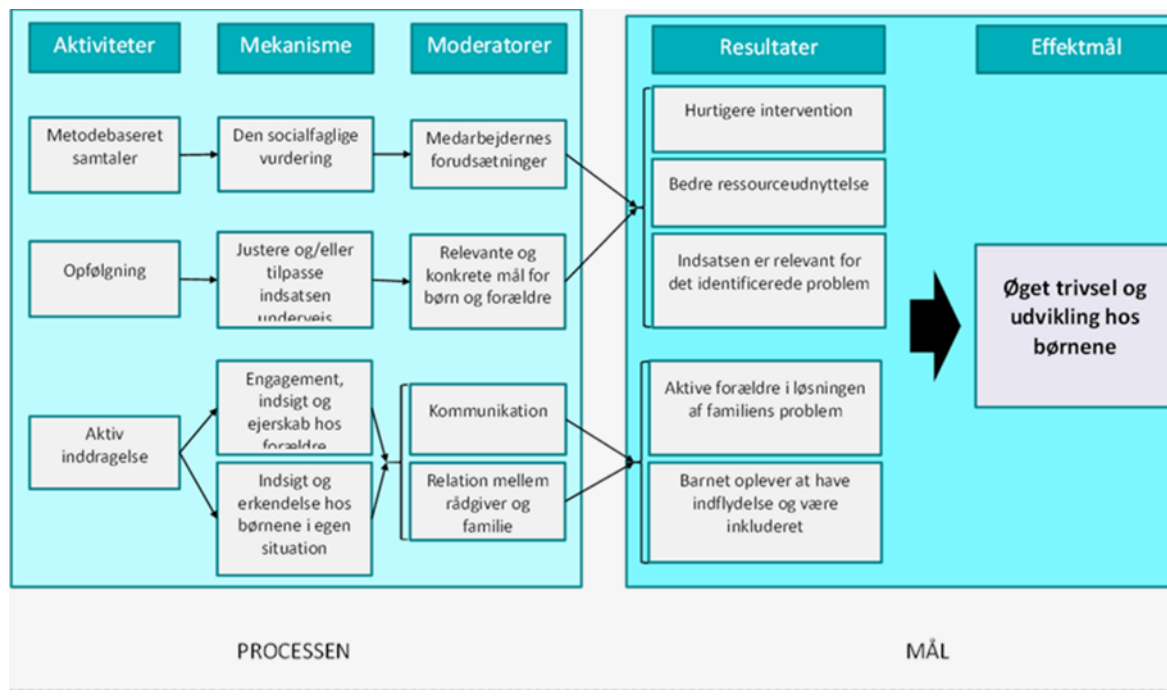
"Forsøg om dataunderstøttet tidlig opsporing af udsatte børn", der er blevet ansøgt om ultimo 2017, vil blive søgt imødekommet gennem en generel lovhjemmel (ikke forsøg) med udgangspunkt i § 5, stk. 3 i databeskyttelsesloven, der pr. januar 2018 er under behandling i Folketinget (L 68, fremsat 25. oktober 2017).

4.2 Evalueringsdesign

Frikommunenetværket har som udgangspunkt ansvaret for at evaluere netværkets forsøg. VIVE yder i denne forbindelse evalueringssaglig sparring i forløbet. Der gennemføres dog en ekstern evaluering af de to frikommuneforsøg omkring øget fleksibilitet omkring børnesamtaler og børnefaglige undersøgelser (de to første forsøg i tabel 4.1).³

I det følgende gennemgås kort evalueringsdesignet for de to frikommuneforsøg omkring øget fleksibilitet omkring børnesamtaler, børnefaglige undersøgelser og handleplaner, da de evalueringssaglige overvejelser er længst fremme i disse forsøg. I de to forsøg er opstillet følgende fælles og overordnede programteori:

Figur 4.1 Fælles og overordnet programteori i forsøgene "Fokus på inddragelse og effekt" og "Fra dokumentation til styrket inddragelse og relation"

De to frikommuneforsøg har de samme fritagelser fra proces- og dokumentationskrav i serviceloven vedr. børnesamtaler, den børnefaglige undersøgelse og handleplaner. De centrale omdrejningspunkter for alle tre kommuner i gennemførelsen af forsøgene er, at der i forbindelse med den socialfaglige vurdering etableres nye arbejdsgange og praksis omkring samtaler og opfølgning med særlig opmærksomhed på inddragelse og relation mellem rådgiver og familie.

Evalueringssaglig designet er bygget op omkring følgende to evalueringstilgange:

- En **virkningsevaluering** med fokus på, i hvilken udstrækning kommunerne når deres mål om at styrke udvikling og trivsel og børn og unge
- En **implementeringsevaluering** med fokus på, i hvilket omfang man har implementeret de tiltænkte aktiviteter og arbejdsgange, og hvad der fremmer og hæmmer indsatserne og det langsigtede mål.

³ VIVE har fået til opgave at evaluere forsøgene omkring "Fokus på inddragelse og effekt" og "Fra dokumentation til styrket inddragelse og relation". De to forsøg evalueres samlet.

I virkningsevalueringen har man overordnet fokus på, om børn oplever øget trivsel og udvikling efter endt sagsforløb. Samtidig er der fokus på, hvad der har betinget de opnåede resultater, herunder længden af sagsforløbet, relevansen af indsatsen samt involvering af børn og forældre i sagsprocessen.

I implementeringsevalueringen har man fokus på, hvorvidt de tre kommuner rent faktisk gør det, som de har intenderet ved forsøgets start? Bruger kommunerne faktisk de redskaber, de har planlagt (fx FIT, Signs of Safety og GUSA⁴), og på den måde, det er tiltænkt? Herved får man vigtig information om konteksten for forsøgene, og hvordan gennemførelsen af forsøgene har haft en betydning for de opnåede resultater. Der er ligeledes fokus på retssikkerheden i forhold til implementeringsevalueringen, og her vil udgangspunktet være de uddybende projektbeskrivelser, som hver af de tre kommuner skal have godkendt i Børne- og Socialministeriet. Her er der særlig fokus på arbejdsgange omkring inddragelse, udredning og opfølgning.

Der indsamles i de to forsøg data om de samme overordnede mål, men med variation i de specifikke mål, der er relateret til forskellige processer og forskellige målerammer i de enkelte kommuner. Det vil således være muligt at sammenholde kommunernes målopnåelse på tværs, og i forlængelse heraf få et indblik i, hvad der hæmmer og fremmer målopnåelsen i hver af kommunerne givet deres respektive processer.

Der er blevet arbejdet indgående med evalueringsdesignet i de to forsøg, som er blevet gennemgået, og VIVEs vurdering er, at det har resulteret i et solidt evalueringsdesign, hvor der samtidig er blevet taget hensyn til de enkelte forsøgskommuners særlige forhold og evalueringsressourcer.

I de øvrige frikommuneforsøg inden for netværket har frikommunerne selv evalueringsansvaret, og VIVE udøver sparring i den forbindelse. Det er endnu for tidligt at vurdere styrken i de enkelte evalueringers design.

4.3 Status på implementeringsforhold

Frikommunenetværket har endnu ikke fået konkrete erfaringer med implementeringen af de seks godkendte forsøg, da forsøgene først er startet i januar 2018.

I frikommunenetværket har man dog på forhånd diskuteret implementeringsmæssige muligheder og udfordringer i forsøgene for dermed bl.a. at kunne tage højde for de forskellige typer af barrierer, der kan opstå i den konkrete udførelse af forsøgene.

I forsøget omkring øget fleksibilitet omkring børnesamtaler og børnefaglige undersøgelser, hvor frikommunenetværket er længst fremme i overvejelserne, er særligt følgende forhold blevet diskuteret:

- Der har været en særlig opmærksomhed i frikommunenetværket i forhold til, at dokumentationen i forbindelse med den eksterne evaluering ikke skulle blive for omfattende. Kommunerne prioriterer først og fremmest at bruge de redskaber, de har planlagt (FIT, Signs of Safety og GUSA) til evalueringen og ikke introducere nye tværgående progressionsmålinger. Den eksterne evaluering har søgt at tage højde for dette.
- Der er en opmærksomhed omkring, at der er mange nye arbejdsgange, som bliver introduceret i sammenhæng med frikommuneforsøgene (nyt omsorgssystem, nyt dialog værktøj – fx

⁴ FIT (Feedback Informed Treatment) er en metodisk tilgang til at evaluere og forbedre indsatser på bl.a. børne- og ungeområdet, som benyttes i Gladsaxe Kommune. Signs of Safety er en løsningsfokuseret metode på området for udsatte børn og unge, der bygger på en empowerment tilgang, og som benyttes i Ikast-Brande Kommune. GUSA er en tværgående samarbejdsmodel for udsatte børn og unge, som benyttes i Guldborgsund Kommune.

FIT i Gladsaxe Kommune og Signs of Safety i Ikast-Brande Kommune). Dette indebærer, at en bred kreds af medarbejdere (herunder skoler, daginstitutioner) skal inddrages og introduceres til de nye arbejdsgange. Dette kan i sig selv have betydning for resultaterne af frikommuneforsøgene og skal derfor have særlig opmærksomhed i evalueringen.

- De konkrete frikommuneforsøg er kontekstafhængige og tæt forbundet til øvrige indsatser og organisatoriske og styringsmæssige forhold i hver af de tre kommuner. Betydningen af dette i forhold til forsøgenes resultater vil blive vurderet i den samlede evaluering.

VIVEs vurdering er, at frikommunenetværket er kommet forholdsvist langt i implementeringsovervejelserne i forhold til de to forsøg omkring øget fleksibilitet omkring børnesamtaler og børnefaglige undersøgelser. I forhold til de øvrige frikommuneforsøg er man ikke kommet tilsvarende langt med de implementeringsmæssige overvejelser. Dette hænger sammen med, at forsøgene typisk er blevet udviklet på et senere tidspunkt eller er mindre komplekse, og der derfor ikke har været så stort et fokus på implementeringen forud for forsøgenes igangsættelse.

5 Nye samarbejdsformer på det somatiske akutområde

Det overordnede formål med frikommunenetværket "Nye samarbejdsformer på det somatiske akutområde" er at skabe mere sammenhængende forløb for borgere og patienter på det somatiske akutområde i et tværsektorielt samarbejde mellem kommune, praktiserende læge og hospital.

I frikommunenetværket indgår Gentofte Kommune, Gladsaxe Kommune, Lyngby-Taarbæk Kommune og Rudersdal Kommune. Lyngby-Taarbæk Kommune har dog pr. november 2017 valgt ikke at indgå aktivt i frikommuneforsøget. Baggrunden for dette er, ifølge de tre øvrige frikommuner i frikommunenetværket, at man i godkendelsesprocessen mistede den politiske opbakning til forsøget i Lyngby-Taarbæk Kommune. Den politiske vurdering i kommunen var, at det nye forsøg på nogle områder ville betyde et lavere serviceniveau vedr. lægedækning i forhold til den eksisterende ordning.⁵

5.1 Status på forsøg

Tablet 5.1 Oversigt over godkendte forsøg

Forsøg	Fritagelser fra lovgivning og formål	Status
Etablering af rammer for tværkommunale akutfunktioner	Fritagelse fra sundhedslovens § 138. Fritagelsen indebærer, at enhver medarbejder i akutfunktionen ud over at yde sygeplejedydelser også kan visitere (myndighedsudøvelse) sygeplejedydelser efter politisk fastsatte kriterier til alle patienter i akutfunktionen, uanset i hvilken af de tre kommuner i frikommunenetværket borgeren har bopæl.	Godkendt til opstart 1.1. 2018. Forventes i drift pr. 1.4. 2018.
Udfordring af lægemiddelbehandlingsvejledningen	Fritagelse fra lægemiddellovens § 39. Fritagelsen indebærer, at sygeplejersker i den tværkommunale akutfunktion får mulighed for at medbringe medicin ved besøg hos borgeren samt at opbevare medicin, som ikke er knyttet til et cpr-nummer i den kommunale akutfunktion.	Godkendt til opstart 1.1. 2018. Forventes i drift pr. 1.4. 2018.

De to forsøg betragtes som to elementer af ét samlet forsøg. Forsøgets samlede vision er, at kommuner, praktiserende læger og hospitaler i et tæt tværsektorielt samarbejde skal skabe sammenhængende forløb for borgere og patienter på det somatiske akutområde. Dette skal opnås gennem en effektiv, driftssikker og sammenhængende varetagelse, så unødige indlæggelser undgås samt en afprøvning af nye samarbejdsformer på det somatiske akutområde.

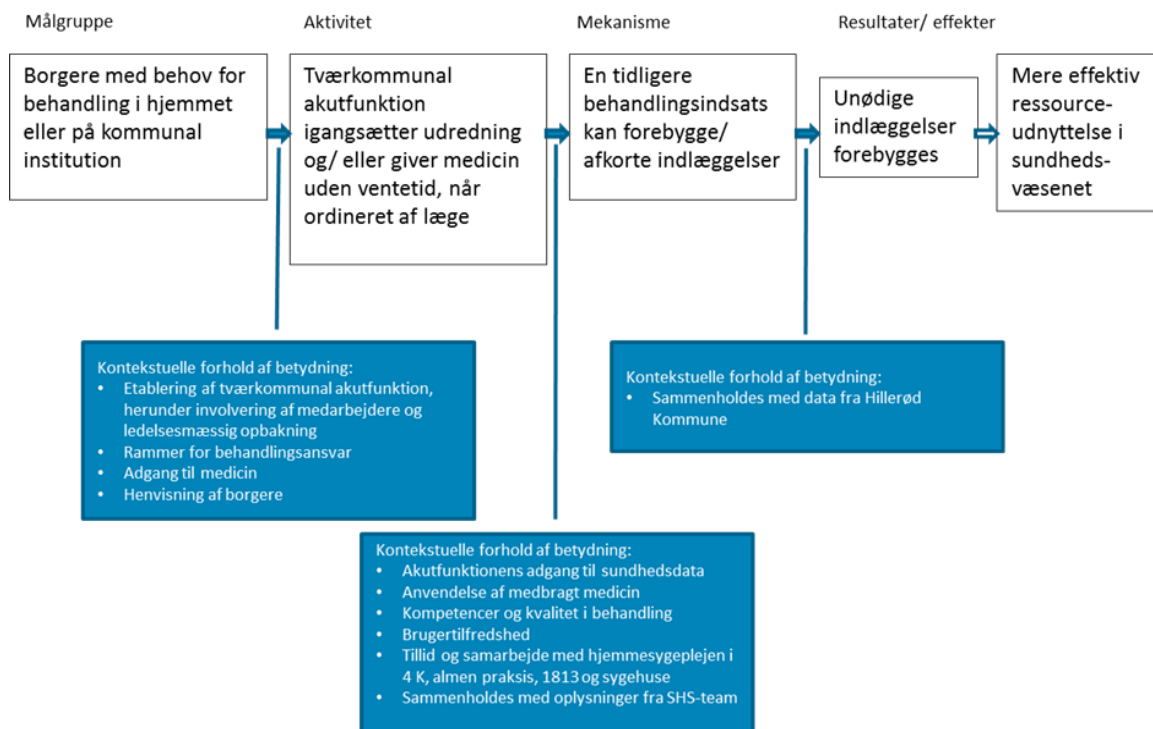
Frikommunenetværket har ikke fået imødekommet en ansøgning om udfordring af autorisationsloven samt regler om delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed, hvilket ville have tilladt sygeplejersker i en tværgående akutfunktion at varetage visse lægeforbeholdte opgaver, uden at der foreligger en delegation fra en læge.

5.2 Evalueringsdesign

Frikommunenetværket har selv ansvaret for at evaluere netværkets forsøg. VIVE yder evaluationsfaglig sparring i forløbet. Der gennemføres ikke eksterne evalueringer af frikommuneforsøgene.

⁵ Det blev bl.a. fremhævet, at Lyngby-Taarbæk Kommune i deres eksisterende akutfunktion har adgang til praktiserende læger efter kl. 16. I frikommuneforsøget er der mulighed for efter kl. 16 at få adgang til medarbejdere på 1813.

Figur 5.1 Programteori for forsøgets forventede virkningsmekanisme

Det fremgår, at det helt overordnede mål i forhold til etablering af fælles akutfunktion er en mere effektiv anvendelse af ressourcer i sundhedsvæsenet, herunder nedbringelse af unødige indlæggelser. Det er dog i praksis meget vanskeligt at konkludere, om antallet af unødige indlæggelser nedbringes som følge af akutfunktionen, idet der på mange andre områder også arbejdes for at nedbringe antallet af unødige indlæggelser.

Hillerød Kommune er valgt som sammenligningskommune (kontrolkommune). Kommunen er sammenlignelig med de kommuner, der indgår i frikommunenetværket. Hillerød Kommune har en eksisterende akutfunktion, og kommunen er omfattet af samme rammevilkår i Region Hovedstaden i forhold til bl.a. 1813. Befolkningstallet i Hillerød Kommune er lidt mindre end de tre kommuner, som indgår i frikommuneforsøget.

Følgende forventede mekanismer i forandringsteorien vil blive belyst i evalueringen:

- Akutteamets kvalitet i opgaveløsning afhænger af, at medarbejderne besidder de nødvendige kompetencer til at kunne varetage opgaverne.
- Driftssikkerhed, grundet større borgergrundlag i frikommunenetværket end i enkeltkommuner, vil medføre mulighed for bemanding af akutfunktionen hele døgnet i stedet for at uddelegere akutfunktionen til andre enheder i ydertimerne.
- Igangsættelse af behandling med de præparater, som medbringes, fremskyndes, fordi medicinen ikke skal hentes på apotek.
- Et tværkommunalt akutteam med et væsentligt større borgergrundlag vil styrke samarbejdet med almen praksis, 1813 og hospitalerne grundet enstrenget kommunikation og fælles retningslinjer. Øget mulighed for sygeplejefaglig sparring og videndeling vil styrke samarbejdet med hjemmesygeplejen i frikommunenetværket.

- At velfungerende opgaveløsning med høj faglighed og tæt samarbejde både tværkommunalt og tværsektorielt medfører høj brugertilfredshed. Risiko for, at almen praksis ikke bruger akutfunktionen så meget, som de ellers ville, hvis det ikke er muligt at indgå aftale med almen praksis.

VIVEs vurdering er, at der er tale om et solidt evalueringsdesign. VIVE udøver fortsat evalueringstilrette til frikommunenetværket.

5.3 Status på implementeringsforhold

Frikommunenetværket har endnu ikke fået konkrete erfaringer med implementeringen af forsøget, da forsøget først er i drift april 2018.

I frikommunenetværket har man dog på forhånd diskuteret og søgt at tage højde for implementeringsmæssige udfordringer i forsøget ved at udarbejde en såkaldt risikoanalyse. I risikoanalysen fokuseres fra frikommunenetværkets side navnlig på følgende forhold af betydning for forsøgets implementering:

- Der er en risiko for, at man i behandlingssystemet mister oplysninger om patienten ved at indføre et ekstra led (tværkommunal akutfunktion) mellem hospital og kommuner. Dette kan imødegås gennem udarbejdelse af samarbejdsaftaler.
- Der er en risiko for, at ikke alle relevante patienter udskrives fra hospital til kommunal akutfunktion pga. en manglende opmærksomhed på denne mulighed, en tvivl om kompetencer i akutteamet eller lignende. Dette kan imødegås gennem udarbejdelse af samarbejdsaftaler og feedback mellem hospital og akutfunktion.
- Der er en risiko for, at ikke alle relevante patienter henvises fra almen praksis. Dette kan imødegås gennem løbende dialog med de praktiserende læger i de tre kommuner.
- Der er en risiko for, at man ikke kan rekruttere sygeplejersker med de rette kompetencer til akutteamet, bl.a. på grund af nattevagter, hvor man skal køre rundt alene. Frikommuneforsøget imødegår imidlertid en rekrutteringsudfordring, som ville have været større, hvis de tre kommuner hver især skulle rekruttere sygeplejersker til dækning af nattevagter.
- Der er en risiko for, at de understøttende datasystemer og brugeradgange gør den løbende dokumentation vanskelig. Dette kan imødegås ved bl.a., at alle tre involverede kommuner benytter samme omsorgssystem (Nexus).

VIVEs vurdering er, at der er tale om nogle relevante og målrettede implementeringsovervejelser, som vil medvirke til at styrke gennemførelsen af frikommuneforsøgene.

6 Sammenhængende indsatser på tværs af sektorområder

Det overordnede formål med frikommunenetværket "Sammenhængende indsatser på tværs af sektorområder" var oprindeligt et bredt formuleret ønske om at skabe et øget samarbejde på sundheds- og omsorgsområdet, herunder navnlig samarbejdet mellem sygehusene og de praktiserende læger. I frikommunenetværket har man i løbet af 2017 valgt inden for dette brede tema at fokusere indsatsen på nogle konkrete forsøg, som øger at ændre og udbygge opgaver og roller for de involverede aktører på området. Det drejer sig i første omgang om to konkrete forsøg omkring tilkøbsydelse til ældre og forsøg med ændrede plejehjemstilsyn.

I frikommunenetværket indgår Esbjerg Kommune, Københavns Kommune, Odense Kommune, Randers Kommune og Aarhus Kommune.

6.1 Status på forsøg

Table 6.1 Oversigt over godkendte forsøg

Forsøg	Fritagelser fra lovgivning og formål	Status
Styrket valgfrihed til borgeren gennem mulighed for tilkøbsydelse hos offentlig leverandør	Forsøget indebærer, at kommunerne kan tilbyde hjemmeboende borgere og borgere på kommunernes plejehjem og øvrige botilbud, der er visiteret til praktisk og/eller personlig støtte, hjælp og pleje efter servicelovens § 83, mulighed for at tilkøbe ydelser hos den kommunale hjemmeplejeleverandør. Dette giver også muligheden for at tilbyde beboere på kommunernes plejehjem og øvrige botilbud mulighed for at tilkøbe enkeltudgifter eller pakker sammensat af flere ydelser.	Godkendt til opstart 1.1. 2018.
Ændret plejehjemstilsyn	Fritagelse fra servicelovens § 151, stk. 2, 1. pkt., og § 151 a, stk. 2, 1. pkt. Fritagelsen indebærer, at kommunerne får mulighed for, at de kommunale tilsyn med plejecentre foretages som anmeldte tilsyn i stedet for, som loven ellers foreskriver, uanmeldte tilsyn.	Godkendt til opstart 1.1. 2018.
Søvnforbedrende velfærdsteknologier	Fritagelse fra servicelovens kap. 24, § 125, stk. 2 og udvidelse af Bekendtgørelsen om magtanvendelse § 3. Forsøget ønsker mulighed for, at søvnforbedrende, velfærdsteknologiske løsninger kan udbredes til borgere, der vurderes at kunne have gavn af indsatsen, men som, grundet kognitiv funktionsnedsættelse, ikke kan give informeret habilt samtykke til dette – dette samtidig med at borgernes retssikkerhed respekteres og overholdes.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018.
Fritagelse for dokumentation ved brug af midler fra klippekortsordningen	Fritagelse fra krav om afrapportering og regnskabsafleggelse jf. puljeopslag om klippekort til beboere på plejecentre. Forsøget sigter mod at give de ældre mere selvbestemmelse og forbedre deres livskvalitet. Forsøget vil bidrage til at afbureaukratisere dele af den offentlige sektor ift. indberetninger mellem kommune og stat.	Forventes vedtaget til opstart 1.7. 2018.

De fire forsøg betragtes som adskilte forsøg, og der er ikke intentioner om at sammentænke forsøgene på et mere overordnet og tematisk niveau.

Frikommunenetværket har fået et afslag på et forsøg omkring vederlagsfri fysioterapi (fritagelse fra Sundhedslovens § 140a). Forsøget indebærer, at det er fysioterapeuter i en visitationsfunktion i kommunen, der re-visiterer borgere til vederlagsfri fysioterapi og godkender undtagelsesredegørelser, og ikke praktiserende læger, som det er tilfældet i den nuværende praksis. Afslaget er begrundet i, at området er overenskomstbelagt og indgår i overenskomstforhandlinger med Danske Fysioterapeuter.

Frikommunenetværket har endvidere fået delvist imødekommet og derfor fravalgt at gå videre med forsøg pit-stop med ro og pleje for syge borgere på kanten af samfundet (paragraffrit omsorgscent-

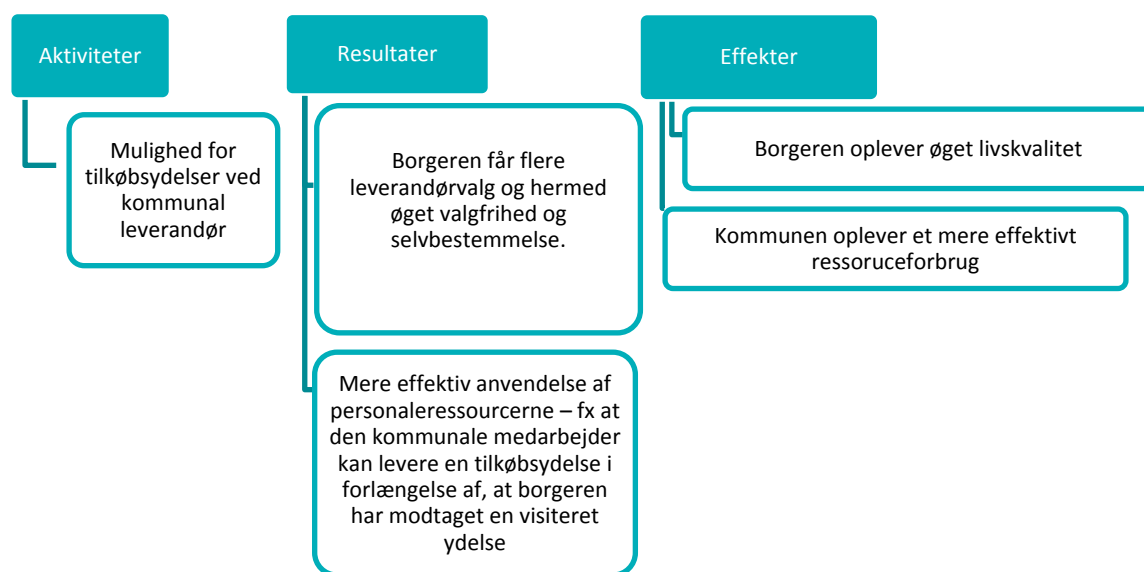
ter)⁶. Ansøgning om forsøg om fælles infrastruktur (dokumentationssystem) mellem kommuner og sygehuse er frafaldet efter dialog mellem netværket og fagministerium.

6.2 Evalueringsdesign

Frikommunenetværket har som udgangspunkt ansvaret for at evaluere netværkets forsøg. VIVE yder i denne forbindelse evaluering faglig sparring i forløbet. Der gennemføres dog en ekstern evaluering af frikommuneforsøget omkring tilkøbsydelse.⁷

I det følgende gennemgås kort evalueringsdesignet for henholdsvis forsøget omkring tilkøbsydelse og forsøget omkring plejehjemstilsyn.

Figur 6.1 Overordnet programteori i forsøget om tilkøbsydelse

Målet med forsøget er at give borgeren en større valgfrihed og bedre muligheder for sammenhængende indsats og dermed bidrage til øget livskvalitet blandt borgerne. Ligeledes ønsker frikommunerne at undersøge, om tilkøbsydelse kan have betydning for en mere effektiv anvendelse af medarbejderressourcer.

Evalueringen vil have fokus på, om der er indikationer på konkurrenceforvriddning og krydssubsidiering, når offentlige leverandører af ydelser efter servicelovens § 83 kommer ind på markedet for tilkøbsydelse. Evalueringen vil derudover analysere, hvorvidt der i forbindelse med forsøgene er sket en udhuling af kerneydelsen. Tilkøbsydelse må således ikke erstatte ydelser, som visiterede borgere er berettiget til efter serviceloven eller anden lovgivning.

Evalueringen vil også kortlægge, hvilke typer af tilkøb, som kommunerne har tilbudt borgerne, og hvordan borgerne har efterspurgt og taget imod disse ydelser. Derudover vil evalueringen også se på, hvordan den ekstra mulighed for at tilbyde tilkøb har påvirket arbejdstilrettelæggelsen, herunder om dette har haft økonomiske konsekvenser for kommunen.

⁶ Forsøget omkring pit-stop blev delvist imødekommet af Økonomi- og Indenrigsministeriet, men Aarhus Kommune valgte ikke at gå videre med forsøget. De øvrige kommuner i frikommunenetværket var ikke en del af denne forsøgsansøgning.

⁷ VIVE har fået til opgave at evaluere forsøget omkring tilkøbsydelse. Denne evaluering dækker forsøget omkring tilkøbsydelse i dette netværk samt forsøget omkring tilkøbsydelse i netværket omkring "Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde."

I forsøget omkring plejehjemstilsyn afhænger det endelige evalueringsdesign af, om der er mulighed for at koble de nye anmeldte tilsyn til de nye risikobaserede tilsyn, som Styrelsen for Patient-sikkerhed er ved at indføre. I givet fald vil der kunne blive lavet et samlet evalueringsdesign.

I modsat fald laves en mindre evaluering af de anmeldte tilsyn, hvor der gennemføres interview med forstandere på plejecentre, der har haft anmeldte tilsyn. Interviewet vil fokusere på, hvilken forskel det har gjort, at tilsynet var anmeldt. Herunder vil det blive belyst, om det har medført en mere fokuseret forberedelse, et mere målrettet tilsyn samt bedre opfølgning og læring. Derudover vil der blive gennemført en mindre spørgeskemaundersøgelse blandt plejecentrene.

Ikke alle tilsyn gennemføres som anmeldte tilsyn i frikommunenetværket. Det giver mulighed for at lave en sammenligning på udvalgte parametre mellem plejecentre, der har fået henholdsvis anmeldte og uanmeldte tilsyn.

I de øvrige to godkendte frikommuneforsøg er der endnu ikke udarbejdet evalueringsdesign.

VIVEs vurdering er, at de udarbejdede evalueringsdesign vil kunne give dækkende svar på, hvorvidt forsøgenes mål bliver opnået.

6.3 Status på implementeringsforhold

Frikommunenetværket har endnu ikke fået konkrete erfaringer med implementeringen af de godkendte forsøg, da forsøgene først er startet i januar 2018.

I frikommunenetværket har man dog på forhånd diskuteret implementeringsmæssige muligheder og udfordringer i forsøgene for dermed bl.a. at kunne tage højde for de forskellige typer af barrierer, der kan opstå i den konkrete udførelse af forsøgene.

I forsøget omkring tilkøbsydelse er særligt følgende forhold blevet diskuteret i frikommunenetværket:

- Det kan blive en udfordring, hvis der ikke bliver solgt så mange tilkøbsydelse i forsøgets start som forventet. Netværket vil have løbende fokus på at sikre ledelsesmæssig og politisk opbakning til forsøget uanset omfanget af salg i forsøgets opstart. I Københavns Kommune er andelen af tilkøbsydelse hos private leverandører ca. 2 pct., mens den anslås at være højere i flere af de øvrige kommuner i frikommunenetværket.
- Der er generelt et fokus på at lægge tilkøbsydelse tæt op ad de visiterede ydelse, hvor behovet for ydelse er kendt. Bl.a. Københavns Kommune forsøger dog at tilbyde et bredere tilkøbskatalog. Der er en opmærksomhed omkring at tilpasse de mulige tilkøbsydelse til det faktiske behov blandt borgerne.
- Medarbejderne i hjemmeplejen er positive over for forsøget. Forsøget bakkes også op af bl.a. FOA. Dette bør udnyttes til at skaffe fremdrift i forsøget.

I forsøget omkring ændret plejehjemstilsyn er særligt følgende forhold blevet diskuteret i frikommunenetværket:

- Der er en risiko for, at forsøget ikke vil have markante virkninger, og at opbakningen til forsøget og ressourcerne til forsøget vil blive mindre i forsøgets driftsperiode. Ud over at de nye tilsyn vil være anmeldte, vil der ikke være nogen indholdsmæssige forandringer i tilsynet i forhold til tidligere.

- Der er en opmærksomhed i forsøget, i forhold til at der kan være særlige typer af plejecentre, der kan have mere gavn af den nye type tilsyn end de øvrige plejecentre. En sådan type af løbende læring i forsøget prioriteres højt af flere kommuner i netværket.

I de øvrige to godkendte frikommuneforsøg er der endnu ikke på systematisk måde blevet diskuteret implementeringsmæssige forhold.

VIVEs vurdering er, at de implementeringsmæssige overvejelser i forsøgene omkring tilkøbsydelser og plejehjemstilsyn er relevante og vil kunne styrke forsøgenes gennemførelse.

7 Én plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren

Det overordnede formål med frikommunenetværket "Én plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren" er gennem et intensiveret arbejde med helhedsorienterede indsatser og tilgange, der tager udgangspunkt i borgerens/familiens samlede behov, at øge progressionen hos borgerne og samtidig forbedre ressourceudnyttelsen.

I frikommunenetværket indgår Allerød Kommune, Ballerup Kommune, Fredensborg Kommune, Frederikssund Kommune, Furesø Kommune, Gribskov Kommune, Halsnæs Kommune, Helsingør Kommune og Hillerød Kommune.

7.1 Status på forsøg

Tablet 7.1 Oversigt over godkendte forsøg

Forsøg	Fritagelser fra lovgivning og formål	Status
Én handleplan (inkl. integrering af mentoraftale i én plan)	Mulighed for at erstatte eksisterende sektorplaner med én samlet plan. Forsøget giver også mulighed for, at en mentoraftale – inklusive mål med mentorforløbet – kan skrives samlet med i én samlet plan i stedet for, at denne skal fremgå som en særskilt aftale. Der er givet hel eller delvis fritagelse fra lov om aktiv social politik § 50, lov om aktiv beskæftigelsesindsats § 2, §§ 27-31 og § 52, lov om social service § 54, § 70, §§ 140-141 samt lov om sygedagpenge § 13.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Ny organisering fra sektoropdelt til helhedsorienteret	Frikommunerne er givet udvidet fleksibilitet til at organisere beskæftigelsesindsatsen for borgere i målgruppen for én samlet plan. Frikommunerne kan beslutte at en anden enhed i kommunen end jobcentret kan træffe afgørelser om beskæftigelsesindsatsen for borgere i målgruppen for én plan. Der er givet hel eller delvis fritagelse fra lov om aktiv beskæftigelsesindsats § 1a og § 2 samt lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsats §§ 4-6.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Processuel fleksibilitet til at tilrettelægge indsatsen (samtaler)	Mulighed for at frikommunerne selv fastlægger rammerne for indholdet af kontaktførelset, kontaktførelse og hyppighed af kontakten. Forsøget indebærer en hel eller delvis fritagelse fra lov om aktiv beskæftigelsesindsats §§ 16-20, § 35, § 36 og § 38. Fritagelsen indebærer også, at kommunerne får en fleksibilitet i forhold til rammerne for opfølgingsforløbet, herunder opfølgingsform og hyppighed af opfølgningen for sygedagpengemodtagere (visiteret til kategori 2). Forsøget indebærer en fritagelse fra sygedagpengeloven § 13 b, stk. 1, 2 og 4.	Godkendt til opstart 1.7. 2017
Fleksibilitet i tilrettelæggelsen af opfølgningssamtaler	Fritagelsen indebærer også, at kommunerne får en fleksibilitet i forhold til rammerne for opfølgingsforløbet, herunder opfølgingsform og hyppighed af opfølgningen for sygedagpengemodtagere (visiteret til kategori 3). Forsøget indebærer en fritagelse fra sygedagpengeloven § 13 b, stk. 1, 2 og 4.	Godkendt til opstart 1.1. 2018
Fleksibilitet i tilrettelæggelsen af indsatsen (samtaler og tilbud)	Frikommunerne får mulighed for selv at tilrettelægge det individuelle kontaktførelse for borgere med komplekse og sammensatte problemer, herunder indholdet af kontaktførelset og frekvens samt hyppighed af kontakten. Dette indebærer en hel eller delvis fritagelse fra lov om aktiv beskæftigelsesindsats §§ 16-20, §§ 85, 87 – 88 og 92 – 96 samt §§ 35, 36 og 38, § 134 i bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats.	Godkendt til opstart 1.1. 2018

Frikommunenetværket har fået afslag på to ansøgninger om forsøg omkring IGU (Integrationsgrunduddannelsen). Begrundelsen er, at IGU er en 3-årig forsøgsordning, der er en eksplicit del af trepartaftalen om arbejdsmarkedsintegration. Ændringer på ordningen vil derfor forudsætte opbakning fra arbejdsmarkedets parter. Frikommunenetværket har endvidere fået afslag på en an-

søgning om forsøg omkring en sammenhængende indsats på tværs af beskæftigelses- og sociallovgivningen og en ansøgning om fritagelse for den forberedende del af rehabiliteringsplanen (del af forsøg om "Én handleplan").

Frikommunenetværket har også søgt om mulighed for at bevillige hjælpemidler til borgere, selvom deres funktionsnedsættelse vurderes at være midlertidig. Alle kommuner vil med ændring af serviceloven (L150) imidlertid få denne mulighed, så en paragraffritagelse er dermed ikke nødvendig. Loven trådte i kraft 1. januar 2018.

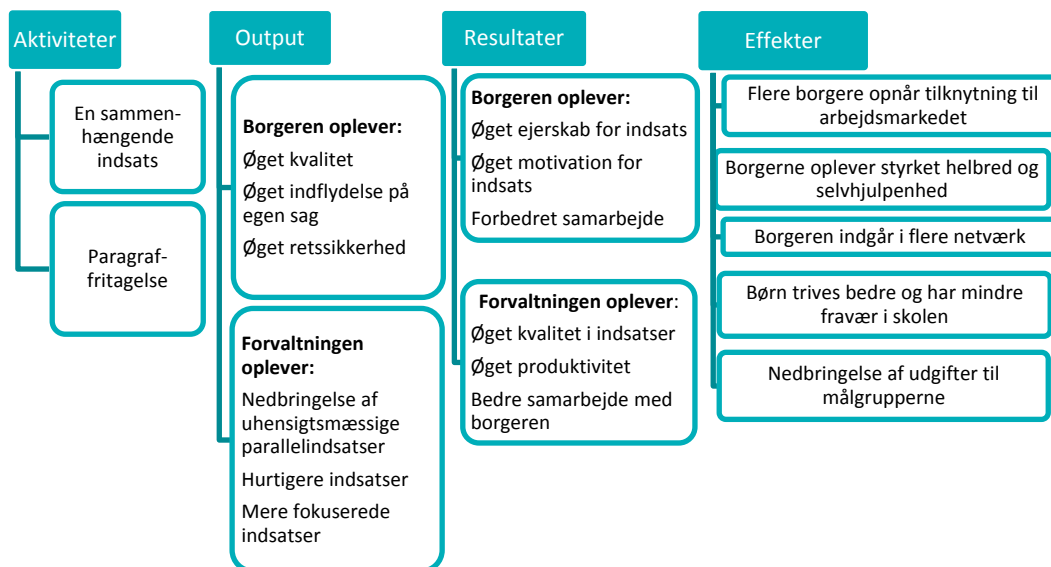
De enkelte (del)forsøg betragtes som elementer af ét samlet forsøg. Forsøgets samlede vision er at udvikle og afprøve nye helhedsorienterede indsatser og tilgange, der tager udgangspunkt i borgerens eller familiens samlede behov, og hvor kommunerne herigennem udfordrer egen styring, organisering, faggrænser og forvaltningskultur.

7.2 Evalueringsdesign

VIVE har fået til opgave at gennemføre en ekstern evaluering af det samlede frikommuneforsøg.

I det følgende gennemgås kort evalueringsdesignet for det samlede frikommuneforsøg med udgangspunkt i den overordnede programteori:

Figur 7.1 Programteori for det samlede frikommuneforsøg

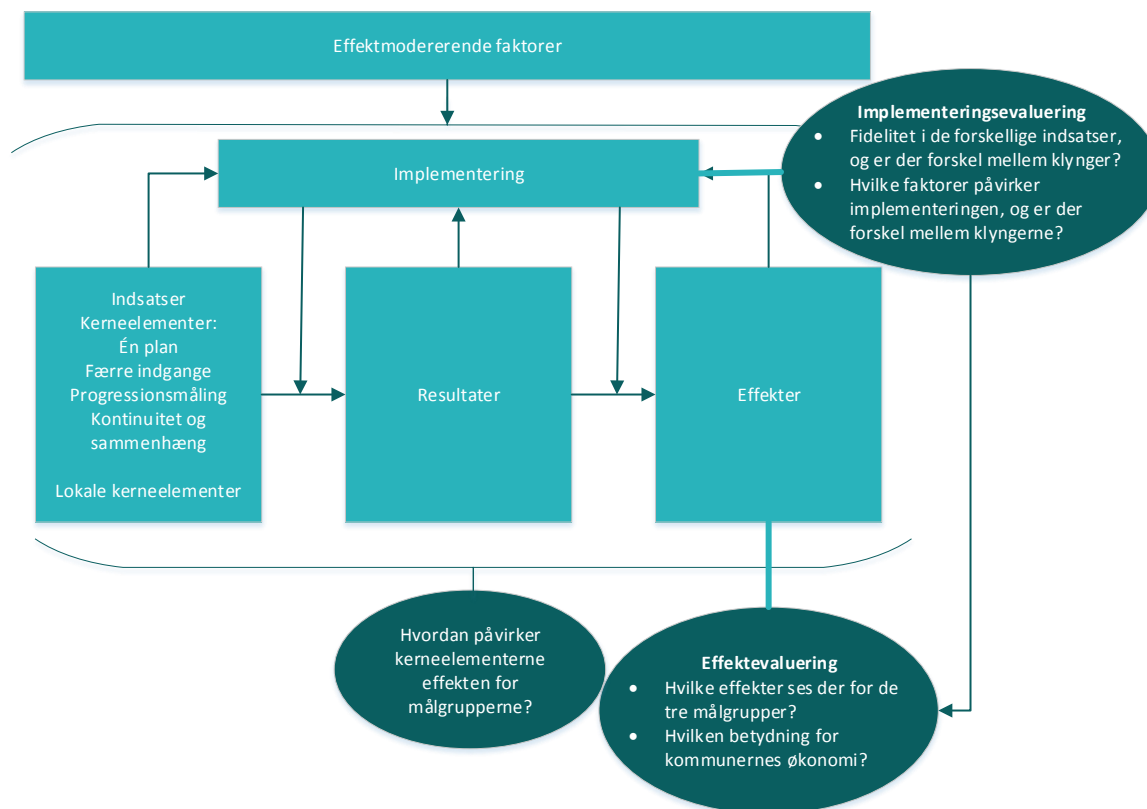

Målet med forsøget er gennem en paragraffritagelse at iværksætte en mere sammenhængende og helhedsorienteret indsats med udgangspunkt i borgernes behov, som opleves som mere overskuelig for borgerne. Det er formodningen, at en mere overskuelig indsats gør det muligt at fokusere borgerens ressourcer og derved hurtigere opnå progression. Progressionen måles i form af bedre trivsel og helbred for både børn og voksne og øget tilknytning til arbejdsmarkedet (voksne) samt mindre fravær i skolen (børn).

Samtidig sigter forsøget også imod at opnå en bedre ressourceudnyttelse. Det er formodningen, at en mere fleksibel og målrettet indsats tilpasset borgernes situation og behov vil kunne frigøre nogle ressourcer i kommunerne.

Der tages afsæt i en virkningsteoretisk evalueringsramme, der både giver mulighed for at identificere de faktorer, der påvirker implementeringen af indsatsen og effekterne af indsatsen. Den virkningsteoretiske ramme danner afsæt for en implementeringsevaluering, en effektevaluering og en analyse af sammenhængen mellem indsatsen og effekten (se figur 7.2 over sammenhænge i evalueringen):

Figur 7.2 Sammenhænge i evalueringen

Udgangspunktet for frikommuneforsøget er samarbejdet med borgeren omkring indsatsen med udgangspunkt i borgerens behov samt de fire kerneelementer i forsøget: én plan, færre indgange, helhedsorientering samt brug af progressionsdata. Det er effekterne af arbejdet med disse kerneelementer samt implementeringen af arbejdet med kerneelementerne, der er det primære fokus i evalueringen.

Evalueringen har to nedslag: midtvejsevaluering (primo 2019) og slutevaluering (ultimo 2020). Midtvejsevalueringen har en formativ karakter for at bidrage til udviklingen af forsøget, og her er først og fremmest fokus på implementering. Slutevalueringen har i højere grad fokus på effekterne.

VIVE forestår evalueringen af det samlede frikommuneforsøg i et tæt samarbejde med frikommunenetværket. Evalueringsdesignet giver mulighed for en solid evaluering af frikommuneforsøgenes målopfyldelse og implementeringsmæssige forhold.

7.3 Status på implementeringsforhold

Frikommunenetværket har fået de første konkrete erfaringer med implementeringen af de tre forsøg, der blev godkendt pr. 1. juli 2017.

I frikommunenetværket er særligt følgende forhold blevet diskuteret med udgangspunkt i de fire kernelementer i forsøget: én plan, færre indgange, helhedsorientering samt brug af progressionsdata:

- *Én plan:* Samlingen af indsatser i én plan giver mulighed for at udvikle fælles faglige løsninger og ikke bare at søge at koordinere indsatsen på tværs. Det er dog en udfordring for én plan at have en dynamisk og levende plan, der reelt bruges af alle parter. Der skal i den forbindelse fokuseres på at lave nye registreringssystemer. Borgerdialogen får også en anden karakter, da man ikke har regler og procedurer, man kan læne sig op ad, og det kan være en fagligt stor udfordring. Det understreges dog også, at denne form for borgerdialog har et stort potentiale, når den lykkes.
- *Færre indgange:* Det giver større overblik og mulighed for at handle hurtigt med én indgang til de sårbare familier. Det kan dog være en udfordring at sørge for, at man har dækket hele social, beskæftigelses- og børne- og ungeområdet, når der kun er én indgang. Der er mange funktioner samlet i plankoordinatoren. Det kan skabe en sårbarhed omkring funktionen (personbåret), og det kan potentielt skabe ulighed i indsatsen. Derfor sættes der i frikommunenetværket stor fokus på den relationelle koordinering i kompetenceudviklingsprogrammet.
- *Helhedsorientering:* Helhedssynet kan give et andet blik på familien og føre til andre og mere konstruktive løsninger. Det kan dog være svært og udfordrende for den enkelte medarbejder at blive udfordret på sin monofaglighed, og det kan opleves som svært at blande sig i andres faglighed. Medarbejderne har brug for en fælles faglighed og et fælles fagligt sprog. I forhold til den eksisterende tilbudsvifte kan det være en udfordring, at der mangler nogle tværgående tilbud, og budgetmæssigt kan det være en udfordring med tværgående budgetter. Krav om dobbelt registrering i henholdsvis én plan og i de respektive fagsystemer opleves som en udfordring.
- *Brug af progressionsdata:* En systematisk brug af progressionsdata er nyttigt som pædagogisk redskab og som ledelsesinformation. For medarbejderne kan det dog være svært og udfordrende at bruge progressionsdata i samtaler med borgere. Det kan af borgere opleves som grænseoverskridende og som værende talstyret. I forhold til medarbejderne selv kan det også opleves som en udfordring, at progressionsdata kan bruges til at måle effektiviteten hos den enkelte medarbejder. Det er baggrunden for, at frikommunenetværket har fokuseret på kompetenceudvikling for sagsbehandlere i de ni kommuner, så de er bedre klædt på til at løse den konkrete opgave og anvende progressionsmåling som et værktøj, der understøtter deres faglighed i samarbejdet med borgeren.

VIVEs vurdering er, at der er tale om meget relevante implementeringsmæssige forhold, og at en fortsat opmærksomhed omkring disse forhold vil medvirke til en vellykket gennemførelse af frikommuneforsøgene.

8 Øget borgerinvolvering og samskabelse

Dette frikommunenetværk består af kommunerne Assens, Holbæk, Nordfyn, Ringkøbing-Skjern, Slagelse og Aarhus. Netværket ønsker at arbejde med borgerinvolvering og samskabelse og få dette indarbejdet som en metode i det kommunale arbejdsfelt. Øget involvering af borgerne kan både være med til at forbedre eksisterende velfærdsløsninger og afhjælpe nogle af de ressource-mæssige udfordringer, kommunerne står over for.

8.1 Status på forsøg

I første ansøgningsrunde indsendte netværket ingen ansøgninger.

I anden runde blev der søgt om tre forsøg:

- "Bedre muligheder for frivilligt arbejde for borgere, der modtager dagpenge"
 - Kommunerne ønsker at ligestille *dagpengemodtagere*, som ønsker at udføre frivilligt arbejde i kommunalt regi, med dagpengemodtagere, der udfører frivilligt arbejde i en frivillig organisation eller forening, ved at søge dispensation for, at dagpengemodtagere ikke bliver trukket i ydelse fra første time, når de udfører frivilligt arbejde i kommunalt regi. Der søges tillige om at give dagpengemodtagere mulighed for op til 15 timers ugentligt frivilligt arbejde i en frivillig organisation, en forening eller i kommunalt regi.
- "Bedre muligheder for frivilligt arbejde for borgere, der modtager efterløn"
 - Kommunerne ønsker at ligestille *efterlønsmodtagere*, som ønsker at udføre frivilligt arbejde i kommunalt regi, med efterlønsmodtagere, der udfører frivilligt arbejde i en frivillig organisation eller forening, ved at søge dispensation for, at efterlønsmodtagere ikke bliver trukket i ydelse fra første time, når de udfører frivilligt arbejde i kommunalt regi. Der søges tillige om at give efterlønsmodtagere mulighed for op til 15 timers ugentligt frivilligt arbejde i en frivillig organisation, en forening eller i kommunalt regi.
- "Udlån af busser til frivillige foreninger og klubber"
 - Lokalcenterbusserne kan benyttes til befordring af borgere, der enten bor i lokalcenterets plejeboliger eller ældreboliger, men det er ikke tilladt at udlåne lokalcenterbusser til klubber eller frivillige organisationer. For at give klubber og frivillige organisationer mulighed for at lave arrangementer, der omfatter transport af beboerne, ønsker kommunerne, at der åbnes mulighed for, at foreninger og klubber kan låne de busser, der er tilknyttet plejehjemmene, uden at de skal omregistreres først.

De to første ansøgninger blev i første omgang henvist til nærmere afklaring, men er efterfølgende blev afvist med henvisning til, at der er indgået aftale om nye regler om fradrag i forbindelse med frivilligt, ulønnet arbejde. Den tredje ansøgning imødekommes, da dette er muligt efter generel ændring af taxiloven (lov nr. 1538 af 19. december 2017).

I tredje runde har netværket indsendt følgende ansøgninger:

- "Caféer for alle"
 - Kommunerne ønsker mulighed for, at andre end kommunerne kan drive caféer på lokalcentre, samt at andre borgergrupper end beboere i pleje- og ældreboliger i tilknytning til lokalcentret kan bruge caféerne.
- "Friere rammer for uddeling af midler til frivillige initiativer"

- Der søges mulighed for at yde tilskud fra § 18-puljen til enkeltpersoner samt ikke-organiserede frivillige indsatser og initiativer. Formålet er at understøtte nye organisations- og deltagelsesformer, som fx pop-up frivillighed og hverdagsaktivisme, og gøre § 18-tildelingen mere fleksibel.
- ”Skattefri godtgørelse til frivillige uden for foreningsregi”
 - Der søges om mulighed for at udbetale skattefri godtgørelse for udgifter til fx befordring i egen bil, rejseudgifter, fortæring, telefonsamtaler, internetforbrug m.m. til frivillige uden for foreningsregi – på samme måde, som det gælder for frivillige i foreninger.

Forsøget med ”Caféer for alle” kan igangsættes under eksisterende lovgivning, mens der i forhold til ønsket om ”Friere rammer for uddeling af midler til frivillige initiativer” er udarbejdet en ny vejledning, hvor det tydeliggøres, at midler efter servicelovens § 18 kan gives til enkeltpersoner. Den sidste ansøgning om skattefri godtgørelse er afvist.

Det betyder, at netværket ikke har forsøg, der falder inden for frikommuneforsøget.

På nuværende tidspunkt er det alene forsøget om udlån af busser, der er igangsat. Aarhus Kommune er alene om at gennemføre forsøget, og her er man i gang med forberedelserne. Det omfatter bl.a. afklaring af, hvordan det kan udmøntes i de syv lokalområder i kommunen. Den nøjagtige implementeringsplan er under udarbejdelse. Der er særligt fokus på forsikringsmæssige spørgsmål i forhold til udlån af busserne. Forventningen er, at der vil være en stor efterspørgsel efter lån af busser, og at ordningen vil styrke samarbejdet med de frivillige foreninger.

Netværket afholder regelmæssige møder i koordinationsgruppen, hvor ansøgninger og forsøg drøftes. Det er oplevelsen i netværket, at det kan være svært at få et klart politisk mandat – også når det gælder de ressourcemæssige aspekter ved potentielle forsøg.

Bilag: Oversigt over frikommunenetværk

Bilagstabel B.1 Oversigt over frikommunenetværk

Tema	Netværks-kommuner	Indhold
En mere fleksibel og effektiv beskæftigelsesindsats	Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Læsø, Mariagerfjord, Morsø, Rebild, Thisted, Vesthimmerland, Aalborg,	Netværket vil adressere udfordringerne med at fastholde og bibeholde en arbejdsstyrke, der matcher behovene hos virksomhederne.
Billige boliger og fleksible boligløsninger	Favrskov, Høje-Taastrup, Randers, Roskilde, København, Aarhus	Netværkets ambition er at blive bedre til at understøtte, at den enkelte borger kan udvikle sig og i højere grad blive selvhjulpnen i egen bolig.
Bedre styring af udgifterne på det specialiserede socialområde	Favrskov, Herning, Holstebro, Randers, Silkeborg, Skive, Aabenraa	Netværket vil arbejde med nye værktøjer til at fastholde styringen af udgifter på det specialiserede socialområde med fokus på borgerens valgfrihed og selvbestemmelse.
Børn som vores vigtigste ressource	Gladsaxe, Guldborgsund, Ikast-Brande	Netværket vil understøtte en tilgang og et perspektiv, hvor der er tillid til fagligheden hos medarbejderne, ved at arbejde med regelforenkling og nedbryde silotænkning for i stedet at anlægge helhedsorienterede og tværgående betragtninger.
Nye samarbejdsformer på det somatiske akutområde	Gentofte, Gladsaxe, Lyngby-Taarbæk, Rudersdal	Netværket vil forsøge at skabe mere sammenhængende forløb for borgere og patienter på det somatiske akutområde i et tværsektorielt samarbejde mellem kommune, praktiserende læge og hospital.
Sammenhængende indsatser på tværs af sektorområder	Esbjerg, København, Odense, Randers, Aarhus	Netværket vil skabe et øget samarbejde og øget kvalitet på sundheds- og omsorgsområdet, herunder tilbyde tilkøbsydelse til ældre og ændre plejehjemstilsyn.
En plan for sammenhængende indsats sammen med borgeren	Allerød, Ballerup, Fredensborg, Frederikssund, Furesø, Gribskov, Halsnæs, Helsingør, Hillerød	Netværket vil i højere grad arbejde med helhedsorienterede indsatser og tilgange, der tager udgangspunkt i borgerens/familiens samlede behov.
Øget borgerinvolvering og samskabelse	Assens, Holbæk, Nordfyn, Ringkøbing-Skjern, Slagelse, Aarhus	Netværket vil arbejde med aktivt medborgerskab i forhold til forbedring af den nære velfærd i kommunerne, større ansvarsfølelse blandt borgerne for lokalområdet og en styrkelse af det lokale demokrati.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD